

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
Відділ інновацій та стратегій розвитку освіти

**Управління освіти Солом'янської
районної в місті Києві державної адміністрації**

**Технічний ліцей Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут» міста Києва**

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА МОДЕЛЮВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОФІЛЬНОГО
ЗАКЛАДУ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ
ДЛЯ АКАДЕМІЧНО ЗДІБНИХ УЧНІВ**

Збірник тез
Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Київ, 29-30 вересня 2020 р.)

Київ
Педагогічна думка
2020

УДК 373.546 : 001.895 : 001.891.572

*Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту педагогіки НАПН України
(протокол № 12 від 17.12.2020р.)*

Редакційна колегія:

Голуб Н.Б., д-р пед. наук., професор;

Калініна Л.М., д-р пед. наук., професор;

Мішеніна Т.М., д-р пед. наук., професор;

Красюк Ф. М., директор Технічного ліцею НТУУ «КПІ» м. Києва;

Трубачева С. Е., канд. пед. наук, старший науковий співробітник;

Пузіков Д. О., канд. пед. наук, доцент, координатор конференції.

Рецензенти:

Бурда М. І., д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України, завідувач відділу математичної та інформатичної освіти Інституту педагогіки НАПН України

Трубачев С. І., канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри динаміки і міцності машин та опору матеріалів Механіко-машинобудівного інституту Національного технічного університету України «КПІ ім. Ігоря Сікорського»

Тези подано в авторській редакції. Редакційна колегія може не поділяти наукові ідеї та погляди, висловлені авторами тез. Всю відповідальність за зміст і мовностилістичний рівень тез, достовірність поданої інформації, запозичення, посилання на джерела несуть автори тез.

Теорія і практика моделювання інноваційного розвитку профільного закладу загальної середньої освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ : Педагогічна думка, 2020. — 84 с.

ISBN 978-966-644-552-3

У збірнику вміщено тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і практика моделювання інноваційного розвитку профільного закладу загальної середньої освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів», в яких відображено результати науково-педагогічних досліджень вітчизняних учених, науково-методичної роботи вчителів, результати участі педагогічних працівників Технічного ліцею НТУУ «КПІ» м. Києва в дослідно-експериментальній роботі всеукраїнського рівня за темою «Моделювання інноваційного розвитку профільного навчального закладу технічної спрямованості для академічно здібних учнів», котра здійснювалася на базі ліцею в 2015-2020 рр.

УДК 373.546 : 001.895: 001.891.572

© автори тез, 2020

ISBN 978-966-644-552-3

© Педагогічна думка, 2020

ЗМІСТ

Зміст	3
<i>Топузов О. М.</i>	
Вітальне слово	7
<i>Красюк Ф. М.</i>	
Вітальне слово	8

СЕКЦІЯ І

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ. МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

<i>Топузов О. М.</i>	
Стратегічні напрями освітньої співпраці сучасного закладу загальної середньої освіти	9
<i>Красюк Ф. М.</i>	
Перспективи розвитку закладу загальної середньої освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів	11
<i>Башук Л. В.</i>	
Окремі аспекти інноваційного розвитку природничо-наукового ліцею	12
<i>Барбінова А. В.</i>	
Соціально-психологічні методи управлінської діяльності в освітніх закладах	14
<i>Калініна Г. М.</i>	
Антинаталізм як філософія життя	15
<i>Калініна Г. М., Малюга М. М.</i>	
Аутсорсинг як інноваційна бізнес-стратегія організаційного розвитку	18
<i>Кириленко С. В.</i>	
Чинники реалізації експерименту всеукраїнського рівня: синергетична концепція	22
<i>Климчук І. О.</i>	
Фінансові аспекти економічної складової прогнозування та розвитку освітнього середовища закладів загальної середньої освіти в Україні	24
<i>Кондратюк І. Д.</i>	
Вимоги до сформованості прогностичної компетентності сучасного вчителя в контексті його участі в експерименті всеукраїнського рівня	25
<i>Кондратюк І. Д., Самойленко Г. Е.</i>	
Експериментальна діяльність - шлях до інноваційного розвитку закладу освіти	27
<i>Красюк Л.Є ., Пікуза С. І.</i>	
Умови формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп у гімназії № 178 м. Києва	30

<i>Малюга М. М.</i>	
Правові аспекти регулювання аутсорсингу та аутстафінгу в Україні	32
<i>Мушка О. В.</i>	
Системність як принцип проектування інноваційного освітнього середовища закладів освіти	35
<i>Онаць О. М.</i>	
Інноваційний підхід до управління динамічною взаємодією елементів освітнього процесу в опорному закладі освіти	36
<i>Павловська О. В.</i>	
Кроки до майбутньої нової профільної школи	39
<i>Попович Л. М.</i>	
Організація управління розвитком опорних закладів освіти та філій	41
<i>Пузіков Д. О.</i>	
Методика прогнозування змісту освітньої програми профільного закладу загальної середньої освіти технічного спрямування для академічно здібних учнів	42
<i>Трубачева С. Е.</i>	
Особливості проектування освітнього середовища закладу загальної середньої освіти	44
<i>Хауха О. В.</i>	
Моделювання інноваційного розвитку профільного закладу загальної середньої освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів у системі науково-методичної роботи ТЛНТУУ «КПІ» м. Києва	45
<i>Чижевський Б. Г.</i>	
Інноваційні організаційно-педагогічні засади діяльності опорних закладів освіти	47

СЕКЦІЯ II.

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ДЛЯ АКАДЕМІЧНО ЗДІБНИХ УЧНІВ

<i>Голуб Н. Б.</i>	
До проблеми розроблення освітніх програм з української мови	50
<i>Крижанівська А. П.</i>	
Формування в учнів цілісної картини світу за допомогою інноваційних методів навчання на уроках біології	51
<i>Мороз І. В.</i>	
Особливості організації навчального дослідження з історії в закладах загальної середньої освіти технічної спрямованості	53
<i>Мороз П. В.</i>	
Робота з історичними джерелами як засіб формування дослідницької компетентності академічно здібних учнів	54
<i>Новосьолова В. І.</i>	
Особливості засвоєння учнями ліцею мовленнєвого жанру листування	56

<i>Оніщенко Н. О.</i> Упровадження інноваційної технології «п'ятихвилинне читання» («Щоденні 5» / «Daily 5») на уроках української мови та літератури	60
<i>Прохоренко О. О.</i> Здоров'язбережувальні технології в структурі освітнього середовища закладу загальної середньої освіти технічної спрямованості	61
<i>Трубачева С. Е., Люлькова Ю. М.</i> Педагогічні технології метапредметного спрямування як інноваційний напрямок в освітньому процесі	62
<i>Труханенко Г. М.</i> Використання освітніх платформ для інтенсифікації освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти під час організації дистанційного навчання	64
<i>Туташинський В. І.</i> Педагогічні умови підготовки учнів до інноваційної діяльності з технологій	65
<i>Харченко О. В.</i> Міжпредметні зв'язки на уроках біології як спосіб посилення пізнавальної діяльності учнів старших класів	67
<i>Цимбалару А. Д.</i> Сучасні інноваційні технології врахування індивідуальних і вікових особливостей учнів для організації освітнього процесу	68
<i>Чорноус О. В.</i> Інформаційно-комунікаційні технології як складник навчально- методичного комплексу для підвищення мотивації і розвитку пізнавальних здібностей старшокласників	69
<i>Шкурупій Л. Г.</i> Партнерська комунікація в контексті науково-методичного забезпечення дистанційного навчання	71
<i>Яценко В. С.</i> Науково-методичні підходи до розроблення проекту авторської освітньої програми профільного закладу загальної середньої освіти технічної спрямованості	72

СЕКЦІЯ ІІІ.

ВИХОВНА РОБОТА В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ДЛЯ АКАДЕМІЧНО ЗДІБНИХ УЧНІВ

<i>Агаджанова О. Я.</i> Взаємодія педагогів-організаторів навчальних груп з учителями- предметниками в умовах дистанційного і змішаного навчання	74
<i>Білик В. О.</i> Діяльність педагогів-організаторів навчальних груп щодо попередження й розв'язання конфліктних ситуацій у процесі виховання здібних учнів	75

Буряк О. М.

Виховна робота педагога-організатора навчальних груп із розвитку академічної обдарованості учнів 77

Кривошилик Н. П.

Виховний супровід педагогами-організаторами навчальних груп здібних учнів, котрі беруть участь у конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України 78

Лесенко О. О.

Застосування педагогами-організаторами навчальних груп інформаційно-комунікаційних технологій у процесі виховної роботи зі здібними учнями 79

Хлівнюк О. С.

Упровадження методики педагогічного супроводу педагогами-організаторами навчальних груп здібних учнів у Технічному ліцеї Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» м. Києва 81

Шановні учасники конференції, читачі збірника тез!

Науковий колектив Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України активно співпрацює з педагогічними колективами шкіл України заради творення майбутнього вітчизняної освіти й науки, забезпечення належного рівня якості повної загальної середньої освіти

Збірник тез, котрий зараз тримаєте в руках або читаєте в Інтернеті, це один із проявів багаторічної продуктивної науково-методичної співпраці між Інститутом педагогіки Національної академії педагогічних наук України й Технічним ліцеєм Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» міста Києва. Переконані, що така співпраця триватиме в подальшому, приноситиме нові осеїтні, наукові й методичні результати

**Олег Михайлович Топузов,
доктор педагогічних наук, професор,
Дійсний член Національної академії педагогічних наук України,
Заслужений діяч науки і техніки України,
віце-президент НАПН України,
директор Інституту педагогіки НАПН України**

Шановні друзі!

Всеукраїнська науково-практична конференція «Теорія і практика моделювання інноваційного розвитку профільного закладу загальної середньої освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів», збірник тез цієї конференції є одним із наукових і методичних підсумків діяльності педагогічного колективу нашого закладу освіти за програмою дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Моделювання інноваційного розвитку профільного навчального закладу технічної спрямованості для академічно здібних учнів». Підсумок, який стає дороговказом для нових науково-методичних пошуків педагогів ліцею, адже інноваційний розвиток нашого закладу освіти продовжується.

На жаль, у наші плани несподівано й брутално втрутилася пандемія COVID-19, що вирує зараз в усьому світі. Однак пандемія не змогла завадити проведенню нашої конференції. Завдяки сучасним інформаційно-комунікаційним технологіям ми успішно провели її в дистанційному форматі.

Щиро вдячний усім освітянам і науковцям, які взяли активну участь у нашій всеукраїнській науково-практичній конференції!

**Федір Михайлович Красюк,
Заслужений працівник освіти України,
директор Технічного ліцею Національного технічного університету
України «Київський політехнічний інститут» міста Києва**

СЕКЦІЯ І
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ
ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.
МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ОСВІТНЬОЇ СПІВПРАЦІ
СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Топузов Олег Михайлович,
доктор педагогічних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України,
дійсний член НАПН України, віце-президент НАПН України,
директор Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

Важливим чинником розвитку системи освіти в умовах розбудови в Україні демократичної і правової держави, громадянського суспільства є партнерство між державою, суспільством і закладами освіти. Результативність такого освітнього партнерства залежатиме від взаємодії між конкретними державними (органи влади), економічними (компанії, підприємці), громадськими інститутами й закладами системи освіти, а також між окремим закладом освіти й органами місцевого самоврядування, представниками громади. Освітнє партнерство ґрунтуватиметься на активній співпраці між педагогічними (науково-педагогічними) працівниками, здобувачами освіти, їхніми батьками. Така партнерська співпраця дає змогу закладам освіти (у т. ч. закладам системи загальної середньої освіти) тісніше співпрацювати із суспільством, бути чутливішими до його запитів, оперативніше одержувати необхідні суспільні ресурси, мати можливість створювати кращі умови освітньої діяльності, забезпечувати вищий рівень якості освіти для її здобувачів.

Освітнє партнерство - це специфічний різновид соціального партнерства, що здійснюється на добровільних засадах за ініціативи закладів освіти задля оптимізації їхньої освітньої діяльності, створення кращих умов для здійснення освітнього процесу заради забезпечення якісніших освітніх результатів здобувачів освіти (гарантування її якості). Таке бачення освітнього партнерства спирається на принцип «педагогіки партнерства, що ґрунтується на співпраці учня, вчителя і батьків», упровадження якого проголошено Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» як один із пріоритетних напрямів освітньої реформи [1].

Освітнє партнерство можна також розглядати як добровільну співпрацю його суб'єктів у галузі освіти, тобто освітню співпрацю, у ході якої відбувається досягнення узгоджених освітніх і соціальних цілей його учасників [2].

Процес освітньої співпраці школи з іншими інститутами суспільства (соціальними суб'єктами) передбачає реалізацію семи стратегічних напрямів освітнього партнерства сучасного закладу загальної середньої освіти, а саме:

- випереджального відображення й урахування в процесі та результатах освітньої діяльності школи освітніх запитів учнів і їхніх батьків, громади, суспільства;

- підвищення якості загальної середньої освіти, освіченості випускників шкіл шляхом створення сприятливих умов для оптимізації освітнього процесу, застосування новітніх освітніх технологій, розвитку інформаційно-освітнього середовища закладу системи загальної середньої освіти;

- забезпечення посиленої участі школи у вирішенні проблем громади (соціальних, соціально-педагогічних, соціально-психологічних, соціокультурних тощо), розвитку громади й суспільства, людському розвитку;

- розвитку самого закладу загальної середньої освіти, його педагогічного колективу;

- здійснення подальшої демократизації управління закладом загальної середньої освіти, розвитку механізмів державно-громадського управління ним, формуванню вчителів, керівників шкіл і працівників органів управління загальною середньою освітою нових професійних компетентностей;

- пошуку джерел позабюджетного фінансування закладів системи загальної середньої освіти, забезпеченні прозорого й справедливого розподілу бюджетних і позабюджетних коштів, які вони отримують;

- створювати умови для реалізації освітніх ініціатив, освітніх інновацій, запропонованих учителями й педагогічним колективом закладу загальної середньої освіти; сприяти реалізації автономності закладу загальної середньої освіти, академічної свободи його вчителів.

Реалізація цих стратегічних напрямів освітньої співпраці сучасного закладу загальної середньої освіти передбачає розроблення систем правового й теоретико-методичного забезпечення освітнього партнерства у сфері освіти (у т. ч. загальної середньої освіти), здійснення відповідної підготовки педагогічних і науково-педагогічних кадрів у вітчизняних вишах, в яких здобувають освіту майбутні педагоги.

Література

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р.; Концепція [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України // Офіційний сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p#n8>.

2. Топузов О. М. Соціальне співробітництво в системі загальної середньої освіти. / О. М. Топузов // Український педагогічний журнал. - 2018. - № 3. - С. 47-59.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ДЛЯ АКАДЕМІЧНО ЗДІБНИХ УЧНІВ

Красюк Федір Михайлович,

Заслужений працівник освіти України, директор Технічного ліцею
Національного технічного університету України
Київський політехнічний інститут» м. Києва

Технічний ліцей Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» м. Києва - лідер серед закладів загальної середньої освіти нашої держави. Досягнення й збереження нашим ліцеєм його лідерських позицій у сфері повної загальної середньої освіти упродовж багатьох років - це результат плідної освітньої (навчальної, виховної, розвивальної), науково-методичної, організаційної та управлінської роботи адміністрації і педагогічного колективу закладу, закономірний наслідок нашої активної інноваційної освітньої діяльності. Одним із прикладів продуктивної науково-методичної роботи нашого ліцею є успішне проведення на його базі експерименту всеукраїнського рівня за темою «Моделювання інноваційного розвитку профільного навчального закладу технічної спрямованості для академічно здібних учнів», котре відбувалося впродовж 2015-2020 рр.

Реалізація завдань цього експерименту всеукраїнського рівня, зокрема розроблення й упровадження моделі інноваційного розвитку профільного закладу загальної середньої освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів [3] актуалізували потребу адміністрації й педагогічного колективу ліцею у визначенні й обґрунтуванні перспектив та пріоритетних цілей подальшого розвитку закладу освіти.

Низка найважливіших цілей освітньої діяльності й розвитку Технічного ліцею, котрі визначають перспективи розвитку закладу залишаються незмінними, а саме: забезпечення патріотичного й громадянського виховання ліцеїстів, формування в них моральних якостей, прищеплення цінностей загальнолюдської та української культури; забезпечення формування ключових, міжпредметних та предметних компетентностей, передбачених Державними освітніми стандартами й навчальними програмами; виявлення, розвиток та реалізація їх задатків і здібностей, обдарованості в освітньому процесі; забезпечення якісної профільної та допрофесійної підготовки ліцеїстів, яка перевершує вимоги Державного стандарту відповідно до обраного профілю навчання (фізико-математичного, економічного, інформаційно-технологічного); здобуття ними досвіду творчої науково-дослідницької, конструкторської, винахідницької, раціоналізаторської діяльності; забезпечення конкурентоспроможності випускника в освітньому та професійному середовищі, розвиток в нього ініціативності, підприємливості, лідерських якостей, формування вміння працювати в команді тощо [1, с. 326].

Однак варто виділити нові пріоритетні напрями й завдання розвитку освітньої діяльності ліцею, зумовлені різними чинниками, зокрема й епідемією COVID-19, а саме: модернізацію системи виховної роботи ліцею відповідно до вимог змішаного навчання, інформатизацію діяльності педагогів-організаторів освітніх груп, оновлення матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу (як апаратних засобів, так і програмного забезпечення), подальший розвиток системи освітнього партнерства закладу та ін. Особливе значення для педагогічного колективу ліцею має перший із наведених напрямів. У ліцеї розроблено й успішно впроваджено інноваційну методика педагогічного супроводу здібних учнів педагогами-організаторами навчальних груп [2]. Проте перехід ліцею на дистанційне навчання у березні-травні 2020 року, зумовлений карантинном унаслідок епідемії COVID-19 показав необхідність її вдосконалення, зокрема за рахунок застосування педагогами-організаторами навчальних груп сучасних інформаційно-комунікаційних засобів у процесі виховної взаємодії з ліцеїстами та їхніми батьками.

Література

1. Красюк Ф. М. Авторська школа Федора Михайловича Красюка (Технічний ліцей Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут») / Ф. М. Красюк // Авторська школа в Україні (науково-методичний посібник) / Автори-упорядники: І. Н. Євтушенко, Ю.І. Завалевський, С.В. Кириленко, О.І. Кіян, О.Я. Маринівська / за наук. ред. Ю.І. Завалевського. - К. - Чернівці: Букрек, 2017. - С. 322-329.
2. Красюк Ф. М. Методика педагогічного супроводу здібних учнів педагогами-організаторами навчальних груп у Технічному ліцеї НТУУ «КПІ» м. Києва / Ф. М. Красюк // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. - К.: Педагогічна думка, 2018. - С. 50.
3. Красюк Ф. М. Моделювання інноваційного розвитку профільного навчального закладу технічної спрямованості ля академічно здібних учнів / Ф. М. Красюк // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2015 рік. - К.: Інститут педагогіки, 2015. - С. 108-109.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОГО ЛІЦЕЮ

Башук Любов Вікторівна,

учитель вищої категорії, учитель-методист, «Відмінник освіти України»,
директор Криворізького природничо-наукового ліцею, м. Кривий Ріг

Сучасні виклики до суспільства вимагають переосмислення в питаннях організації та здійснення освітнього процесу. Тому, місію ліцею вбачаємо у

формуванні високоосвіченої, національно свідомої, творчої особистості, здатної критично мислити, відповідально діяти для саморозвитку і самореалізації, конструктивно змінювати себе й навколишній світ.

Метою інноваційного розвитку закладу освіти є створення ресурсного освітнього середовища та умов, які забезпечують формування і розвиток у ліцеїстів життєвих компетентностей, здатність ефективно діяти і досягати успіху в різних сферах життєдіяльності.

Основні завдання ліцею полягають у:

- забезпеченні якості освітніх послуг, формуванні на базі ліцею локального осередку інноваційного розвитку освітнього простору регіону;
- модернізації науково-методичної роботи з метою створення оптимальних умов для інноваційного розвитку педагога;
- наскрізному застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні;
- підтримці ефективної взаємодії та співпраці всіх учасників освітнього процесу;
- активізації діяльності ліцею у всеукраїнському та міжнародному освітньому просторі;
- осучасненні освітнього процесу відповідно до розвитку сучасних технологій.

Функціонування ліцею як навчального закладу III ступеня дасть можливість охопити всіх старшокласників району певним профільним циклом навчальних дисциплін за стандартами їх поглибленого вивчення. Відповідно до зазначеного, у моделі інноваційного розвитку представлено напрями навчання та профільні предмети: фізико-математичний - із поглибленим вивченням фізики та математики, фізико-біологічний - поглиблене вивчення біології та екології, фізики, хімії. Планується ввести філологічний профіль — поглиблене вивчення української філології та англійської мови.

Методи і засоби інноваційного розвитку ліцею спрямовані на модернізацію матеріально-технічної бази, реалізацію профільності, розвиток обдарованості учнів, формування здорового способу життя, залучення учнів до мистецтва і творчості, впровадження сучасних освітніх технологій, формування компетентного конкурентоспроможного випускника, удосконалення професіоналізму педагогів.

Освітній процес ліцею побудовано на засадах особистісно орієнтованого навчання. У закладі створені соціально-психологічні умови, які забезпечують простір для особистішої самореалізації учасників освітнього процесу, розвитку їх соціальної згуртованості на основі демократичного стилю управління, педагогіки партнерства та співробітництва, свободи педагогічної думки і дії.

Отже, у результаті інноваційних перетворень, враховуючи реформи сучасної освіти і впровадження концепції НУШ, очікуємо: формування на базі ліцею локального осередку інноваційного розвитку освітнього простору регіону; зростання якості навчання та рівня індивідуальних навчальних досягнень учнів; наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні; системне, цілеспрямоване розширення професійних

компетентностей педагогів; досягнення високого рівня матеріально-технічного забезпечення ліцею; зростання іміджу та репутації, створення освітнього бренду закладу освіти; вдосконалення структури науково-методичної роботи педагогічного колективу; відповідність формату діяльності ліцею культурним і соціально-економічним запитам на всіх рівнях; діяльність на засадах педагогіки партнерства та співробітництва.

Література

1. Моделі інноваційного розвитку школи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 28-30 жовтня 2009 року. - К.: Арт Економі, 2010.-312 с.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ МЕТОДИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

Барбінова Алла Володимирівна

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Язюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

В умовах безперервного реформування освітньої галузі у державному масштабі, зміни поглядів щодо ролі, місця й функцій управління сучасних закладів освіти та їх організаційної культури виникає нагальна потреба в доцільних і результативних методах модернізації освітнього процесу засобами сучасних управлінських технологій. Для розв'язання цієї проблеми необхідна готовність керівників до управлінської діяльності, їх орієнтованість на сучасні методи управління.

Закономірності управління закладами освіти висвітлюються в працях дослідників: Б. Братаніча, Н. Галетової, В. Зотова, В. Олійника, О. Панкрухіна, З. Рябової, Л. Сергєєвої, Т. Сорочан, П. Третьякова, Н. Шарай таїн.

Управлінські стосунки відіграють роль механізму, що забезпечує створення умов, необхідних для реалізації цілей навчального закладу. Методи управління виступають інструментарієм професійної управлінської роботи і пропонують набір засобів результативного управлінського впливу на персонал і організацію в цілому для досягнення поставлених цілей.

Соціально-психологічні методи управління здійснюються шляхом керівного впливу на соціальні принципи діяльності колективу. Вони засновані на вивченні соціального складу і умов трудових колективів, індивідуальних особливостей і інтересів працівника. Результати виробничих успіхів багато в чому визначаються соціально-психологічним кліматом в колективі, задоволенням культурних, побутових та інших потреб працюючих. Сутність соціально-психологічних методів полягає в тому, щоб шляхом впливу на неекономічні інтереси працівників і економічних

контрагентів задіяти ефективний механізм роботи. Вони ґрунтуються на мотивації потреб і інтересів особистості, колективу, на їх професійних зв'язках і спілкуванні, ініціюють творчу і професійну активність.

Соціально-психологічні методи управлінської діяльності - управлінські відносини суб'єкта й об'єкта, договірні, без матеріальної основи. Цей метод має дві основні цілі: 1) створення сприятливого морально-психологічного клімату в колективі і поважних (довірчих) відносин між керівником і підлеглими; 2) надання можливості розвитку і реалізації особистих здібностей працівників, що в результаті призведе до підвищення задоволеності і, як наслідок, ефективності роботи співробітників і підприємства в цілому. Соціально-психологічні методи управління ґрунтуються на механізмах, які спираються на моральні і емоційні стимули, на підтримку позитивного мікроклімату в трудовому колективі. Ці методи впливають на людину через задоволення і переконання, застосовуючи різні методики: переконання, навіювання, «зараження ідеєю». Соціально-психологічні методи виражаються в створенні колективу, вихованні в ньому сприятливої атмосфери, плануванні соціального розвитку, в постійному вдосконаленні стилю керівництва. Базуються на способах мотивації та морального впливу на людей і відомі як «методи переконання».

Соціально-психологічні методи зумовлюють необхідність побудови управлінських стосунків між керівником та підлеглим на основі партнерства; базуються на розумінні та врахуванні індивідуально-психологічних особливостей працівників в управлінській взаємодії; визначають необхідність створення умов для реалізації творчого потенціалу підлеглих та здійснення ними самоуправління своєю професійною діяльністю та особистісним розвитком.

АНТИНАТАЛІЗМ ЯК ФІЛОСОФІЯ ЖИТТЯ

Калініна Ганна Михайлівна,

аспірантка, Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ

Питання перенаселення планети в контексті майбутньої глобальної демографічної кризи почали активно обговорювати ще на початку минулого століття. Бо саме за ХХ століття населення нашої планети збільшилося на 4,41 мільярда: з 1,65 мільярда в 1900 році до 6,06 мільярда в 2000 році. І дійсно, із збільшенням зростання народжуваності людей збільшилися потреби людства в ресурсах, процес споживання яких лише прискорився та призвів до забруднення повітря/грунтів/водойм, вирубки лісів, зміни клімату, нестачі їжі й питної води та до тотальної проблеми із утилізацією сміття тощо.

За прогнозами ООН: до 2030 року на нашій планеті буде жити 8,5 мільярда людей, до 2050 року населення світу збільшиться до 9,7 мільярда, а до 2100 року - до 11,2 мільярда. Тож деякі вчені прогнозують: якщо сучасні

тенденції зростання чисельності населення та обсяги споживання ресурсів нашої планети залишаться без змін, приблизно за XXI століття наша цивілізація досягне межі свого зростання. І цьому ні що не зарадить, окрім як вкорінення нових політичних і соціальних змін - перш за все в жорсткому контролі народжуваності.

Тому деякі люди, маючи своєрідну філософсько-етичну позицію та розуміючи масштаби проблеми та необхідність вже сьогодні брати «ситуацію у власні руки», об'єдналися по всьому світу та створили соціальний рух - антинаталізм. *Антинаталізм* (англ. anti-natalism; похідне від наталізма - політики заохочення зростання народжуваності в суспільстві, як правило, з метою боротьби з депопуляцією) зводить дітонародження до негативного значення керуючись глобальними думками про долю людства загалом та нашої планети.

Тоді, як антинаталісти — це люди, які пропагують добровільне вимирання людства, як біологічного виду *Homo sapiens*, шляхом добровільної відмови від народження дітей [1]. Аргументи на підтримку своєї позиції наводять найрізноманітніші: стурбованість щодо генетичного успадкування майбутніх поколінь; небажання щоб діти страждали, через брак самостійного вибору народжуватися чи ні; стурбованість про долю нашої планети (перенаселення) та вплив цього чинника на довкілля тощо.

Сама ідея антинаталізму походить зі Стародавньої Греції та належить давньогрецькому філософу-матеріалісту Демокриту (приблизно 460—370 роки до н. е.), якого вважають батьком сучасної науки та засновником атомістичної гіпотези пояснення Світу, за якої розглядалася можливість існування нескінченного числа неповторних світів. Ось деякі цитати філософа з етичних тверджень: «<...> народжувати дітей небезпечно: успіх повний клопотів і турбот, невдача неперевершена з будь-яким іншим болем»; «<...> Я думаю, що не слід мати дітей; бо в наявності дітей я бачу багато великих небезпек, багато болів, мало переваг» або «<...> Кожен, хто має потребу в дітях, зробив би краще, я думаю, отримавши [усиновивши вже народжену] її від своїх друзів» [Цит. за: 4].

Ідея антинаталізму пройшла крізь тисячоліття та згодом проявилася у філософських працях А. Шопенгауера («Про нікчемність і прикрощі життя»), П. Запffe («Останній місяць»). Деякі елементи філософії антинаталізму поділяли Е. фон Гартманн та Л. Вітгенштейн [Цит. за: 3].

Сьогодні антинаталісти надихаються працями південноафриканського філософа, письменника та професора Кейптаунського університету Девіда Бенатара, який у своїй праці «Ми - істоти, яких не повинно існувати: теорія антинаталізму, критика» (2015 року) описує людей як «<...> глибоко хибний та руйнівний вид, який відповідає за страждання та загибель мільярдів інших людей та тварин. Якби цей рівень знищення був викликаний іншим видом, люди швидко рекомендували не створювати нових членів цього виду» [5].

У своїх інших працях Д. Бенатар обгрунтовує низку причин, з яких люди повинні перестати розмножуватися, вважає за потрібне дозволити людству

вимерти та відверто ділиться своїми роздумами щодо доцільності відмови від дітонародження та необхідності абортів. А його книгу «Краще ніколи не існувати» («Better Never to Have Been», <https://www.worldcat.org/title/better-never-to-have-been-the-harm-of-coming-into-existence/oclc/70881677>) називають «антинаталістичною» Біблією.

Окрім того, завдяки серіалу «Справжній детектив» (<https://www.hbo.com/true-detective>., 2014 р.), де за сюжетом головний герой детектив Раст Коул запропонував усім «взятися за руки й вимерти», антинаталізм здійснив успішний поштовх у світову масову культуру, знайшовши ще більше своїх прихильників та підкоривши соціальні медіа.

До речі, у мережі Facebook та в новинному-розважальному онлайн сервісі Reddit (а також в Інтернет-ЗМІ, в яких зареєстровані користувачі можуть додавати свій контент, такий, як текстові пости або прямі посилання й обговорювати їх) є десятки антинаталістських груп з тисячною аудиторією. Наприклад, Reddit (r/antinatalism - <https://www.reddit.com/r/antinatalism/>) налічує фактично 35 тис. членів, а лише одна з десятків Facebook-груп із антинаталістичною тематикою, така як Antinatalism (https://www.facebook.com/search/top/?q=antinatalists&epa=SEARCH_BOX.) налічує понад 7 тис. учасників.

Антинаталісти мають свою організацію - VHEMT (англ. Voluntary Human Extinction Movement; <http://www.vhement.org/index.htm>) - це міжнародний громадський екологічний рух, створений у 1991 році в США. Гаслом руху є «Жити довго і щасливо вимерти» (англ. «May we live long and die out»). Рух досить популярний у західному світі та має три рівня підтримки: волонтери (тобто антинаталісти); люди, що поділяють цілі руху й зважилися не мати дітей або не мати більше дітей крім вже наявних; потенційні прихильники організації - люди, які не вважають, що вимирання людства необхідно, але тим не менш є прибічниками контролю чисельності людства та відмовилися з цієї причини від народження власних дітей [2].

Тож, резюмуючи, варто зазначити, що ідея утримання від народження дітей геть не нова, вона в різних формах та з багатьох причин невід'ємно пронизує всю історію існування людства. Послідовники та прихильники ідеї антинаталізму своїм прикладом ще раз нагадують людству про проблему сьогодення - перенаселення, перш за все, спонукаючи замислитися про долю як майбутніх поколінь, так і планети загалом.

Література

1. Гріффін Д. Антинаталісти: люди, які не хочуть, щоб ви мали дітей. 2019. URL: [https://www.bbc.com/ukrainian/features-49330139?at_custom2=facebook_page&at_custom4==264CDBE6-CDBB-11EA-9BD7-B2944D484DA4&at_custom3=BBC%20News%20Ukraine&at_medium=custom7&at_custom1=\[post%20type\]&at_campaign=64&fbclid=IwAR3GomN5B5xVMplQH0dBRCNYIbV6kXkDg2CqLOBs6bXRrCM_2svgZvV9JaY](https://www.bbc.com/ukrainian/features-49330139?at_custom2=facebook_page&at_custom4==264CDBE6-CDBB-11EA-9BD7-B2944D484DA4&at_custom3=BBC%20News%20Ukraine&at_medium=custom7&at_custom1=[post%20type]&at_campaign=64&fbclid=IwAR3GomN5B5xVMplQH0dBRCNYIbV6kXkDg2CqLOBs6bXRrCM_2svgZvV9JaY).

2. Малюга М. М., Калініна Г. М. Соціальний модус CHILDFREE як змістова компонента підручника для керівника освіти. 2019. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/716635/>

3. Тимофеева Е. «За добровольное исчезновение человечества». Чем антинатурализм увлекает людей. 2019. URL: <https://snob.ru/entry/172161/>

4. Reddit. URL: <https://www.reddit.com/r/antinatalism/>

5. Бенатар Д. Ми - істоти, яких не повинно існувати: теорія антинатуралізму, критика. 2015. URL: http://www.philosophy.uct.ac.za/sites/default/files/image_tool/images/160/We%20Are%20Creatures%20That%20Should%20Not%20Exist%20The%20Theory%20of%20Anti-Natalism%20%28The%20Critique%2015%20July%202015%29.pdf

АУТСОРСИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНА БІЗНЕС-СТРАТЕГІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Калініна Ганна Михайлівна,

аспірантка Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

Малюга Микола Миколайович,

науковий співробітник відділу економіки та управління загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

Першим винахідником самої ідеї аутсорсингу та першою людиною, що впровадила цю ідею у виробництво ще в 20-х роках ХХ століття вважають Генрі Форда (<https://nashformat.ua/products/moe-zhyttya-ta-robota-702006.>). Як голова автомобільної компанії він прагнув особисто контролювати всі етапи власного виробництва, проте швидко зіткнувся з непомірними витратами на обслуговування всіх напрямів діяльності компанії. Зрозумівши, що жодна фірма не може бути самодостатньою, Г. Форд визначив спрощений алгоритм аутсорсингу та звернувся за допомогою до незалежних компаній, які взяли на себе частину завдань його компанії. Сутність алгоритму полягала в тому що, «<...> якщо фірма не може щось зробити дешевше і краще, то потрібно залучити до виконання когось, хто зробить це краще» [4]. Тому завдяки технології краудсорсингу сьогодні компанія Ford самостійно виробляє лише 30 % комплектуючих, інше виробництво передано на аутсорсинг (<https://biznesua.com.ua/shho-take-outsorsing.>).

Завдяки стрімкому та неперервному процесу глобалізації у світі, а також інформатизації, розподіл праці та виробничої кооперації тільки поглибився. Ці та інші чинники сприяли визнанню сьогодні аутсорсингу як інноваційної бізнес-стратегії та надали йому змогу міцно закріпитися спочатку в бізнес-практиці, а потім — в інших сферах діяльності людини.

Аутсорсинг (від англ. outsourcing: outer-source-using «зовнішнє джерело», «за межами» або «використання зовнішнього ресурсу»), як зазначено в онлайн словнику іншомовних слів (<https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=2252&action=show>) - це передавання організацією

чи підприємством певних непрофільних бізнес-функцій або виробничих процесів на обслуговування іншої компанії, що спеціалізується у відповідній галузі. Тобто компанія-провайдер (*компанія, надавач певних послуг*) укладає трудові відносини з персоналом і на відшкодувальній основі надає надалі цей персонал компанії-замовникові [3]. Простіше кажучи, аутсорсинг - це стратегія спрямована на виконання поставлених завдань та реалізації функцій шляхом *організаційної взаємодії* між фахівцем та замовником та на організаційний або стратегічний розвиток задля забезпечення прибутковості, ефективності процесів та якості результатів. Зазначимо, що у світовій практиці разом з поняттям аутсорсинг часто вживаними є такі дефініції, як: «лізинг персоналу», «аутстафінг», «оренда персоналу» - які трактують і як окремі різновиди відносин щодо надання персоналу, і як синоніми до наведеної вище інтерпретації [1].

До речі, такі види діяльності, як *фріланс (freelance)* та *дропшипінг (dropshipping)*, не належать до аутсорсингу. Так фріланс - це форма надання послуг шляхом укладання усної домовленості. Фрілансер надає послуги та відповідає за якість їх надання та недоробки особисто, самостійно; він не працевлаштований в аутсорсинговій компанії. Залучити фрілансера до відповідальності в правовому полі за умов неякісного сервісного обслуговування практично неможливо, оскільки сам факт співпраці практично завжди юридично не підкріплений. Аутсорсером фрілансера вважають лише за наявності укладеного договору про надання послуг.

У свою чергу дропшипінг - це система посередництва. Дропшиппер продає товар, який йому не належить, отримуючи відсоток за рахунок націнки або знижки від реального власника товару. Це не аутсорсинг в повному розумінні поняття, оскільки дропшиппер просто перепродає товари.

Найбільш популярними різновидами аутсорсингу бізнес-процесів, які сьогодні віддають на виконання аутсорсинговим компаніям є:

- ІТ-аутсорсинг, що охоплює розроблення та тестування програмних продуктів, сервісне обслуговування, локалізацію програмного забезпечення, мережеві послуги, ІТ-консалтинг (наприклад, у переліку послуг, які можуть передати: створення сайтів, підтримка ПЗ чи його розроблення, обслуговування комп'ютерної техніки та інфокомунікаційних систем підприємства, аутсорсинг ЦОД (центри обробки даних) тощо);

- виробничий аутсорсинг, у складі якого виділяють основний та допоміжний аутсорсинг (наприклад рекламні агенції, які застосовують виробничі потужності типографій);

- аутсорсинг персоналу - аутстафінг [2];

- бухгалтерський аутсорсинг (ведення фінансового та бухгалтерського обліку, зовнішнього аудиту, нарахування та сплата податків чи заробітної плати тощо);

- юридичний аутсорсинг, який дуже зручний для використання його середніми та малими компаніями (обслуговування по податковому та

трудовому праву, також реєстрація, реорганізація/ліквідація юридичних осіб);

- освітній аутсорсинг, медичний аутсорсинг (Foodicine, [https://foodicine.com.ua/.](https://foodicine.com.ua/)), а також аутсорсинг у сфері маркетингових комунікацій, ретейл-аутсорсинг;

- транспортний аутсорсинг (логістика), передавання функцій перевезення пасажирів, вантажів, кореспонденції чи зберігання вантажів іншим компаніям, які надають аутсорсингові послуги в цих сферах;

- промисловий аутсорсинг (високотехнологічні підприємства чи компанії у сфері виробництва техніки/телекомунікацій передають увесь виробничий процес на аутсорсинг);

- прибирання приміщень - клінінг;
- охоронний аутсорсинг;
- соціальний аутсорсинг;
- офшорінг тощо.

Деякі вчені та бізнес-практики зазначають: якщо <«..»> раніше аутсорсинг трактувався тільки як один із інструментів бізнесу, то сьогодні він поступово стає фундаментом для змін сучасної економіки та діяльності в різних соціальних сферах. Аутсорсинг є не тільки одним із шляхів зниження витрат, але й можливістю для впровадження в діяльність підприємств найкращої практики бізнесу» [4]. Це й не дивно, оскільки сьогодні все більша кількість компаній (Eastman Kodak, Nokia, ІКЕА, Apple (частково) у світі віддає частину своїх функцій аутсорсинговим компаніям. Аутсорсинг, орієнтуючись на потреби світового ринку, вдосконалюється, надаючи багато суттєвих переваг такої співпраці між компаніями та якості надання послуг та товарів.

По-перше, це скорочення операційних витрат та збільшення прибутку компанії, що делегує частину своїх або певних функцій на аутсорсинг, завдяки чому постійні витрати перетворюються на змінні, а від цього компанія стає «гнучкішою» та більш конкурентноздатною на ринку товарів і послуг.

По-друге, аутсорсинг значно економить час і надає компанії можливість розвиватися, сконцентрувавшись на ключових напрямках діяльності компанії та раціональніше витратити людські й фінансові ресурси на виконання адміністративно-операційних і решти завдань.

По-третє, аутсорсинг - це доступ компанії до професійного штату працівників - орієнтованого на виконання окремих процесів і функцій та найвищу якість виконання завдань, і разом з тим такий персонал не завжди є високооплачуваним. Окрім того, щоб залишатися конкурентоспроможними, аутсорсингові компанії мають стежити за якістю надання своїх послуг та навчати персонал.

По-четверте, аутсорсинг надає доступ до іноземних ринків. Чим ближче виробництво розташоване до ринку збуту, тим краще для компанії, оскільки з'являються корисні зв'язки, залучається людський капітал, знання, фінансові ресурси тощо. Такий вид аутсорсингу називається «оффшорінг».

По-п'яте, аутсорсинг допомагає компаніям зберегти компактність, оскільки надає можливості мінімізувати штат співробітників компанії і не створювати складну організаційну структуру. Ще аутсорсинг застосовують для реорганізації бізнесу.

Щодо ризиків, які можуть виникнути у компаній, що віддають частину своїх функцій на реалізацію аутсорсинговим компаніям, то найбільш вірогідними є загроза витоку важливої інформації та небезпека щодо передавання багатьох важливих функцій компаній. Але в таких країнах, як Австралія, Великобританія, ЄС, Канада, США - де аутсорсинг виник, упровадився у виробництво та своєчасно вдосконалюється - ризики мінімальні, бо за час надання своїх послуг, а це вже більше сорока років, значно вдосконалено нормативно-правову базу надання таких послуг, що фактично унеможливує зазначені вище ризики. Також існує загроза відриву керівного складу компанії від різносторонньої бізнес-практики компанії та ризик навчання «чужих» фахівців компанії замість «своїх», але й це питання на сьогодні досить швидко вирішують хедхантери (https://www.profguide.io/professions/head_hunter.html).

Резюмуючи, варто зазначити, що аутсорсинг - це завжди вигідніше, ніж декілька разових консультації або «найм» консалтингових компаній під певні проекти. Сьогодні аутсорсинг є одним з найбільш поширених способів підвищення гнучкості бізнес-моделі будь-якої компанії, бо делегування частини функцій аутсорсинговим компаніям, з одного боку, дає змогу скоротити витрати, а з іншого - сконцентруватися на розвитку головних напрямів діяльності компанії. Заклади освіти можна розглядати як бізнес-організацію, оскільки вона нині діє на засадах людиноцентристської, сервісної, партнерської та інших світоглядних концепціях, якій притаманні характерні ознаки бізнесу, зокрема: встановлення певних відносин щодо використання як людського, так і фінансового капіталу. Наявність первинного капіталу у формі державних видатків на освіту та на навчання здобувачів освіти.

Бізнес (англ. business - справа, заняття, підприємство) - це ініціативна економічна діяльність, здійснювана за рахунок власних або позикових коштів на свій ризик і під власну відповідальність, яка має основними цілями отримання доходу й розвитку власної справи. Для бізнесу є характерним:

- встановлення певних відносин з іншими учасниками ринку щодо використання капіталу (як первинного, так і подальшого);
- юридично оформлений вид людської діяльності - освітньої, педагогічної, економічної діяльності, що здійснюється в законодавчо визначених межах форм господарювання;
- побудова відносин на засадах партнерства.

Для закладів освіти цифрової епохи, які надають освітні, психолого-педагогічні, консультативні та інформаційні послуги, раціонально екстраполувати кращі ефективні інструменти, Інноваційні технології, стратегії з економічної та виробничої сфери. До таких стратегій належить

аутсорсинг, механізм витрат на освіту здобувачів освіти, механізми партнерської взаємодії, організаційні стратегії, цифрові технології тощо.

Такі стратегії, як аутсорсинг раціонально застосовувати у сфері освіти, наприклад, у закладах загальної середньої освіти, які відповідно до базового Закону України «Про освіту» (2017 р.) є суб'єктами освітньої діяльності та яким держава гарантує право на автономію та на ухвалення рішень щодо здійснення академічної (освітньої), організаційної, фінансової, кадрової автономії та інших видів діяльності, що здійснюються в порядку та в межах, визначених цим зазначеним законом, спеціальними законами, підзаконними актами та установчими документами закладу освіти.

Окрім цього, застосування аутсорсингу у сфері освіти надасть змогу не тільки скоротити кошти, а й більш професійно втілювати надання рівного доступу до якісної освіти всім громадянам України.

Література

1. Безручук С., Лайчук С. Аутсорсинг, лізінг персоналу або послуги з бухгалтерського обліку: критична оцінка термінів. 2012. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/67740/63840.pdf>.

2. Загородній А.Г., Партин Г.О. Аутсорсинг та його вплив на витрати підприємства. *Фінанси України*. 2009. №9(166). С. 87-97; С.89.

3.ЛобзаА., КаширінаА. Шляхи подолання проблем виведення персоналу зі штату організації. 2016. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12/187.pdf>.

4. Korenik, Dorota. Zjawisko outsourcingu bankowego kwestie wybrane. *Bankowość. Instytucje, instrumenty i strategie finansowe w dobie integracji gospodarczej* / Redakcja naukowa Alicja Pomorska. Lublin, 2006. S. 183-191.

ЧИННИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПЕРИМЕНТУ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РІВНЯ: СИНЕРГЕТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ

Кириленко Світлана Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, начальник відділу

інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи

Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ

Спрямування освітньої політики нашої держави на конструктивну автономізацію освітньої діяльності шкіл, забезпечення академічної свободи вчителя, створення умов для його професійного розвитку й реалізації [1] актуалізують наукове, управлінське й методичне значення експериментів всеукраїнського рівня, котрі проводяться на базі закладів загальної середньої освіти. Серед іншого, цінність таких експериментів, на нашу думку, полягає в синергічному й синергетичному ефектах, до яких вони спричиняють. Всеукраїнський експеримент на базі закладу загальної середньої освіти поєднує педагогічні ідеї й освітню практику; єднає в спільній справі науковців і вчителів, педагогічних працівників і учнів та їхніх батьків;

цілевідповідно інтегрує наукову, дослідно-експериментальну, освітню, методичну діяльність [2]. Головне, що поєднання цих елементів, що відрізняються за своїм походженням і функціональним призначенням, відбувається органічно, посилює можливості їх розвитку. Іншими словами, всеукраїнські експерименти, що проводяться на базі шкіл дають змогу втілити синергетичні ідеї задля розвитку науково-методичної роботи закладів загальної середньої освіти, посилити як наукову обґрунтованість і новизну, так і практичне значення її результатів для професійного розвитку вчителя, підвищення намірів кваліфікації.

Як зазначено вище, важливим чинником продуктивного здійснення експерименту всеукраїнського рівня є дотримання його науковості. Науковість передбачає як наукову обґрунтованість вихідних положень, ґрунтовне володіння учасниками експерименту теоретичними знаннями за його темою, методологією дослідно-експериментальної роботи загалом, методикою конкретного дослідження зокрема, так і тісну взаємодію науковців і освітян-практиків на кожному етапі його реалізації.

Безумовно, значимим для продуктивного здійснення дослідно-експериментальної діяльності є явище самоорганізації педагогічного колективу закладу загальної середньої освіти в процесі розроблення програми й виконання завдань експерименту всеукраїнського рівня. Кількість і якість (зокрема стійкість) горизонтальних зв'язків між членами педагогічного колективу, залученими до розроблення й реалізації таких завдань помітно впливає на результативність експериментальної діяльності на базі школи. Зауважимо, що такі зв'язки можуть мати як структурований (участь педагогів у роботі науково-методичної ради експерименту; творчі, робочі, проектні, проблемні групи педагогічних працівників, утворені відповідно до завдань експериментальної діяльності, затверджені педагогічною радою; робота методичних об'єднань учителів тощо), так і неформальний характер (спостереження за діяльністю колег, котрі беруть участь в експерименті, надання їм посильної підтримки, спільні обговорення, запозичення й застосування їхнього експериментального досвіду, методичних результатів тощо).

Важливим чинником успішної реалізації експерименту всеукраїнського рівня на базі школи є цілеспрямоване й цілевідповідне поєднання дослідно-експериментальної роботи закладу освіти, спрямованої на досягнення мети й завдань дослідження з внутрішньошкільною науково-методичною роботою, від ефективності якої на пряму залежить кадрове й методичне забезпечення дослідно-експериментальної роботи. З іншого боку, важливі результати експерименту (підготовка педагогічних працівників до його здійснення, методичні розробки, створені в його процесі тощо) сприяють реалізації головної мети науково-методичної роботи школи - підвищенню професійної кваліфікації вчителів, отже, забезпеченню вищого рівня якості повної загальної середньої освіти, котру здобувають їхні учні.

Таким чином, співпраця між науковцями й педагогічного колективом школи, на базі якої відбувається експеримент всеукраїнського рівня, самоорганізація цього педагогічного колективу в процесі дослідно-експериментальної діяльності, цілеспрямоване поєднання дослідно-експериментальної й методичної роботи є найважливішими чинниками успішної реалізації експерименту всеукраїнського рівня, котрі можна виділити на основі синергетичного підходу.

Література

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р.; Концепція [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України // Офіційний сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-pfe8>. - Назва з екрана.

2. Організатору інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі: методичний порадиш / Автори-упорядники: І. Н. Євтушенко, Ю. І. Завалевський, С. В. Кириленко, О. І. Кіян, К. В. Таранік-Ткачук. — К. - Чернівці: Букрек, 2014. — 420 с.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Климчук Ірина Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
відділу інновацій та стратегії розвитку освіти
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

З урахуванням досить складної на теперішній час ситуації з бюджетним фінансуванням середньої освіти, зменшенням обсягів освітньої субвенції — проблема пошуку та залучення коштів у загальноосвітнє середовище на часі є найбільш актуальним завданням. Водночас пошуки альтернативних джерел фінансування призводять до необхідності більш ретельного вивчення системи факторів, що впливають на вартість наданих освітніх послуг (ліцеях, гімназіях тощо). Світова економіка, практика управління школою свідчить про те, що система середньої освіти має можливість функціонувати і успішно розвиватися в будь-якій країні за умов, коли витрати на освіту знаходяться на рівні 5-7% від ВВП, з урахуванням економічних, політичних факторів розвитку та етнічних традицій кожної країни окремо. Усі моделі фінансування освіти, що існують у різних країнах світу, орієнтовані на підвищення якості людського капіталу, тобто підвищення якості освіти. Їхній аналіз показав, що на теперішній час для України не існує універсальної моделі фінансування загальної середньої освіти. Наразі в Україні доцільніше розробляти змішану модель фінансування та розвитку загальної середньої

освіти, яка відповідає вимогам існуючої реальності, фінансових можливостей країни та має прогноз розвитку на майбутнє, а саме: забезпечення рівних умов доступу до середньої освіти усіх дітей, можливість залучення різних механізмів та різних джерел фінансування, зокрема й недержавних, підвищення фінансової самостійності навчальних закладів, стимулювання конкурентоспроможності закладів та збереження державного (фінансового) контролю за діяльністю закладів загальної середньої освіти.

Література

1. Концепція нової української школи [Текст]: Концептуальні засади реформування української школи. URL:<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>

2. Про затвердження Інструкції про організацію та діяльність гімназії. Інструкції про організацію та діяльність ліцею [Текст]: Наказ Міністерства освіти України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-472290-02>

3. Освітня реформа: друга школа втрачає спецстатус, гімназію — збережуть. URL: <http://vikna.if.ua/news/category/education/2018/04/04/83308/>

4. Новая украинская школа: чего ждать от реформы образования в Украине. URL: <https://www.segodnya.ua/ukraine/novaya-ukrainskaya-shkola-chto-zhdet-roditelyam-ot-reformy-obrazovaniya-1291098.html>

ВИМОГИ ДО СФОРМОВАНOSTI ПРОГНОСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ ЙОГО УЧАСТІ В ЕКСПЕРИМЕНТІ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РІВНЯ

Кондратюк Ірина Дмитрівна,

методист вищої категорії сектора експериментальної педагогіки відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», м, Київ

Актуальність формування прогностичної компетентності сучасного вчителя в ході його участі в експерименті всеукраїнського рівня на базі закладу загальної середньої освіти зумовлено двома обставинами. По-перше, участь учителів в експериментальній діяльності є потужним засобом активізації внутрішньошкільної науково-методичної роботи, спрямованої на підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зокрема в ході здійснення їх підготовки до участі в експерименті [1]. Прогностична компетентність входить до складу важливих професійних компетентностей сучасного вчителя, тому не варто нехтувати її розвитком у процесі внутрішньошкільної науково-методичної роботи. По-друге, реалізація завдань експерименту ставитиме перед його учасниками необхідність прогнозувати перебіг і результати своєї діяльності, освітнього середовища й освітнього процесу в школі, передбачати вплив на них суспільних чинників (економічних, соціальних, соціокультурних, наукових тощо). Учителів, котрий прагнуть

досягти оптимальних результатів своєї участі в експериментальній діяльності школи, доведеться підвищувати рівень своєї прогностичної компетентності, оволодівати сучасними прогностичними знаннями й вміннями, необхідними для розв'язання цих завдань.

У науковій літературі знаходимо таке визначення поняття «прогностична компетентність учителя» — це «складна, полідетермінована, динамічна здатність особистості, котра має вагоме професійне значення, поєднує цінності, мотиви, цілі, знання, прогностичні вміння й навички, практичний досвід, що визначають спроможність учителя успішно здійснювати прогностичну діяльність задля регуляції та оптимізації своєї освітньої й самоосвітньої діяльності, педагогічного спілкування й взаємодії шляхом оволодіння їх майбутньою перспективою, випереджального відображення й урахування потенційних ризиків і можливостей, цілеспрямованого прогнозування розвитку об'єктів, що належать до системи загальної середньої освіти» [2, с. 362]. У складі прогностичної компетентності вчителя виділяють три компоненти: «ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний» [3, с. 71].

Цінісно-мотиваційний компонент прогностичної компетентності вчителя включає «цінності, мотиви, цілі, які спонукають його до прогностичної діяльності» [3, с. 71]. На нашу думку, прагнення до успішної, результативної участі в експерименті є важливим мотивом, котрий спонукатиме вчителя до здійснення доцільної прогностичної діяльності. З іншого боку, експериментальна діяльність учителя висуватиме значні вимоги до декількох складників цього компонента, виділених Д.О. Пузіковим [3, с. 71], а саме: прагнення залучатися до збирання, обміну, поширення прогностичної інформації в межах експериментальної діяльності; бажання оволодіти новими прогностичними знаннями й методиками прогнозування, сформувати нові уміння й навички прогностичної діяльності, поглибити такі знання, уміння й навички, здобути раніше; визначення й прийняття важливих цілей прогностичної діяльності, пов'язаної з експериментом тощо.

Вимоги до сформованості когнітивного компонента прогностичної компетентності вчителя в контексті його участі в експерименті всеукраїнського рівня спрямовуватимуться на його знання про «об'єкти прогнозування, що належать до системи освіти»; «цілі й завдання, інструментарій процесуальний та ресурсний аспекти прогностичної діяльності в системі повної загальної середньої освіти»; «результати прогнозування розвитку загальної середньої освіти, види й форми прогнозів» та шляхи застосування їх у процесі експериментальної освітньої діяльності [7, с. 71].

Вимоги до сформованості операційно-діялісного компонента прогностичної компетентності вчителя спрямовуватимуться на його «вміння та навички, практичний досвід прогностичної діяльності в сфері освіти» [7, с. 71].

Отже, участь учителя в експерименті всеукраїнського рівня дасть йому змогу як залучитися до освітньої і самоосвітньої діяльності, спрямованої на формування його прогностичної компетентності, так і задіяти цю компетентність у ході реалізації завдань експериментальної діяльності.

Література

1. Організатору інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі: методичний порадник / Автори-упорядники: І.Н. Євтушенко, Ю.І. Завалевський, С.В. Кириленко, О.І. Кіян, К.В. Таранік-Ткачук. - К. - Чернівці: Букрек, 2014. - 420 с.

2. Пузіков Д.О. Навчально-методична література як засіб формування прогностичної компетентності сучасного вчителя / Д.О. Пузіков // Проблеми сучасного підручника : зб. наук, праць / [ред. кол.; гол. ред. - О.М.Топузов]. - К.: Педагогічна думка, 2018. - Вип. 21. - С. 358-371.

3. Пузіков Д.О. Прогнозування розвитку загальної середньої освіти: рівень учителя / Д.О. Пузіков // Український педагогічний журнал. - 2018. - № 3. - С. 67-74.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ - ШЛЯХ ДО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Кондратюк Ірина Дмитрівна,

методист вищої категорії сектору експериментальної педагогіки
відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи,

Самойленко Галина Едуардівна,

методист вищої категорії сектору експериментальної педагогіки
відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи,
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ

Згідно з вимогами нормативно-правової бази, яка регламентує здійснення інноваційної освітньої діяльності, основною формою забезпечення модернізації змісту освіти є педагогічні експерименти всеукраїнського та регіонального рівнів. Саме експериментальне дослідження дозволяє глибше, ніж інші методи, перевірити ефективність тих чи інших нововведень в галузі освіти, порівняти значення різних факторів у структурі педагогічного процесу й обрати оптимальні їх поєднання для відповідної ситуації. Здійснення таких цілеспрямованих змін неможливе без інтеграції зусиль і взаємодії між основними суб'єктами освітнього процесу.

За визначенням О. Мариновської, «експериментувати на дітях не можна, тому дослідження у педагогіці, для яких основним методом дослідження є комплексний педагогічний експеримент, є науковим педагогічним дослідженням. Така діяльність регламентується відповідними нормативно-правовими документами. Вона називається дослідно-експериментальною. До здійснення такої роботи залучаються педагогічні працівники, що здійснюють експериментальну перевірку наукової гіпотези під керівництвом

досвідченого вченого у ході експерименту всеукраїнського чи регіонального рівнів» [1, с. 346].

Мета кожної дослідно-експериментальної роботи — це дослідження актуальних педагогічних проблем, експериментальна апробація нових педагогічних технологій [2, с. 20]. Дослідно-експериментальна робота є впровадженням нового, що реалізується як зміна умов, змісту, засобів, методів, форм діяльності закладу освіти.

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» здійснює координацію та науково-методичний супровід 107 експериментів усеукраїнського рівня, 7 інноваційних освітніх проєктів всеукраїнського рівня та 2-х міжнародних освітніх проєктів, які реалізуються в 1052 закладах освіти (1010 закладах загальної середньої освіти, 8 закладах позашкільної освіти, 6 закладах дошкільної освіти та 28 закладах професійної (професійно-технічної) освіти) [3].

Тематика і напрями експериментів всеукраїнського рівня досить різноманітні та багатовекторні, що в свою чергу вимагає залучення до здійснення експериментів усеукраїнського рівня великої когорти фахівців.

Відповідно до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11.07.2017 № 994, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22 вересня 2017 року за № 1171/31039, наказу Міністерства освіти і науки України від 18.05.2015 р. № 539 реалізується дослідно-експериментальна робота всеукраїнського рівня за темою «Моделювання інноваційного розвитку профільного навчального закладу технічної спрямованості для академічно здібних учнів» на базі Технічного ліцею НТУУ «КПІ» м. Києва (науковий керівник - Пузіков Д. О., провідний науковий співробітник відділу інновацій та стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАШІ України, кандидат педагогічних наук, доцент).

Метою дослідження педагогічного колективу Технічного ліцею є розроблення, обґрунтування та експериментальна перевірка моделі інноваційного розвитку профільного закладу освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів.

З метою реалізації поставленої мети педагогами закладу загальної середньої освіти визначено завдання дослідно-експериментальної роботи: проаналізувати наукову та науково-методичну літературу з проблем педагогічного моделювання та інноваційного розвитку профільного закладу освіти для академічно здібних учнів; визначити особливості інноваційного розвитку профільного закладу освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів на основі проаналізованої літератури; здійснити аналіз та оцінювання стану інноваційного розвитку Технічного ліцею НТУУ «КПІ» м. Києва на основі методик оцінювання означеного процесу, розроблених у відділі інновацій та стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України; визначити структурні компоненти моделі інноваційного розвитку профільного закладу освіти

технічної спрямованості для академічно здібних учнів; розробити модель інноваційного розвитку профільного закладу освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів; визначити та обґрунтувати критерії, показники та рівні ефективності цієї моделі, розробити на цій основі відповідний інструментарій оцінювання її ефективності; експериментально перевірити ефективність та впровадити розроблену модель інноваційного розвитку профільного закладу освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів у Технічному ліцеї НТУУ «КПІ» м. Києва.

На завершення дослідно-експериментальної роботи педагоги закладу отримали такі результати: визначено особливості інноваційного розвитку профільного закладу загальної середньої освіти для академічно здібних учнів, урахування яких сприяє оптимізації інноваційної діяльності педагогічного колективу; розроблено та експериментально перевірено моделі інноваційного розвитку профільного закладу освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів; розроблено методичні рекомендації з впровадження вказаної моделі для керівників і педагогів профільних закладів освіти для академічно здібних учнів; значно зросла ефективність інноваційного розвитку Технічного ліцею НТУУ «КПІ» м. Києва.

Варто відзначити, що у ході реалізації дослідно-експериментальної роботи за темою «Моделювання інноваційного розвитку профільного навчального закладу технічної спрямованості для академічно здібних учнів» педагогічним колективом Технічного ліцею успішно реалізовано всі зазначені вище завдання, передбачені програмою експерименту.

Отже, профільна школа може найповніше реалізовувати принцип особистісно-орієнтованого навчання, що значно розширює можливості учня у виборі власної освітньої траєкторії. До того ж у процесі профільного навчання розв'язується одне з головних завдань сучасного закладу освіти України - формування і розвиток особистості на основі врахування індивідуальних особливостей учнів, їхніх освітніх потреб, нахилів, інтересів і здібностей, зумовлених орієнтацією на майбутню професію.

Література

1. Мариновська О.Я. Педагогічна інноватика & Менеджмент інновацій : навч.-метод. посіб. / Оксана Яківна Мариновська. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2019. 504 с.

2. Організатору інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі: методичний poradnik / Автори-упорядники: І. Н. Євтушенко, Ю. І. Завалевський, С. В. Кириленко, О. І. Кіян, К. В. Таранік-Ткачук. Київ-Чернівці: Букрек, 2014.420 с.

3. Дослідно-експериментальна робота всеукраїнського рівня у закладах освіти України: інформаційно-аналітичний довідник / Упорядники: С. М. Бойко, Л. М. Павлова, О. І. Кіян, Г. Е. Самойленко, І. Д. Кондратюк та ін. / За заг. ред. Ю. І. Завалевського, С. В. Кириленко. Київ: редакційно-видавничий центр Київського Палацу дітей та юнацтва, 2020. 72 с.

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП У ГІМНАЗІЇ № 178 М. КИЄВА

Красюк Людмила Євгенівна,
директор гімназії № 178 м. Києва,
Пікуза Світлана Іванівна,
заступник директора гімназії № 178 м. Києва

Завдання впровадження в освітньому процесі гімназії № 178 м. Києва системи формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп зумовило необхідність виділення та обґрунтування умов становлення Нової української школи, що впливатимуть на формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп в освітньому процесі закладу загальної середньої освіти, а також умов впровадження цієї системи.

Результати аналізу тексту Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року дали змогу виділити такі умови формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп в гімназії, суголосні напрямам «проведення докорінної та системної реформи загальної середньої освіти», котрі виділено в цьому документі, а саме: дотримання «принципу дитиноцентризму (орієнтації на потреби учня)» [1] у процесі формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп; забезпечення реалізації «принципу педагогіки партнерства, що ґрунтується на співпраці учня, вчителя і батьків» [1], а також освітнього й соціального партнерства [2] гімназії, спрямованих на реалізацію завдань формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп; надання вчителю «академічної свободи та стимулювання до професійного зростання» [1] у ході його участі в реалізації завдань експерименту всеукраїнського рівня; дотримання й реалізація вимог «нових державних стандартів загальної середньої освіти, розроблених з урахуванням компетентностей» [1], зокрема в процесі моделювання компонентного складу й процесу формування громадянської компетентностей учнів різних вікових груп [3]; урахування «необхідних умов, засобів і технологій» формування громадянської компетентності учнів у ході створення «сучасного освітнього середовища» гімназії [1]; забезпечення ефективної виховної роботи структурних підрозділів гімназії, спрямованої на формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп.

Упровадження системи формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп у гімназії №178 м. Києва зумовлює необхідність створення низки умов, а саме:

— теоретико-методичних (розроблення необхідного теоретико-методичного забезпечення формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп (модель компонентного складу громадянської компетентності учнів 1-4-х (молодшого шкільного віку), 5-9-х (підліткового віку), 10-11(12) класів (раннього юнацького віку), концепція і методика
ЗО

формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп, критерії, показники та інструментарій оцінювання рівня сформованості громадянської компетентності учнів різних вікових груп в освітньому процесі закладу загальної середньої освіти, програма й матеріали тренінгу для підготовки педагогічних працівників закладу освіти до реалізації системи формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп в умовах становлення Нової української школи);

— організаційно-управлінських (забезпечення ефективного управління процесом упровадження системи формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп):

— навчально-методичних (організація й здійснення науково-методичної роботи щодо підготовки педагогічних працівників гімназії до реалізації системи формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп в умовах становлення Нової української школи, а також створення педагогічними працівниками необхідних навчальних і виховних матеріалів (плани уроків і виховних заходів), необхідних для формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп в процесі навчання відповідних предметів (курсів), у процесі виховної роботи);

— освітніх (інтегрування навчальної, виховної і розвивальної роботи педагогічних працівників гімназії з учнями різних вікових груп, спрямованої на формування їх громадянської компетентності; реалізація навчальних і виховних матеріалів у ході формування громадянської компетентності учнів різних вікових груп в освітньому процесі, спонукання учнів до продуктивної участі в процесі формування їхньої громадянської компетентності за допомогою інтерактивних методів навчання, котрі даватимуть змогу створити навчальні ситуації, які максимально наближені до умов застосування цієї компетентності в житті людини; забезпечення контролю за рівнем сформованості громадянської компетентності учнів різних вікових груп).

Отже, створення означених вище умов дасть змогу забезпечити успішне впровадження й реалізацію системи громадянської компетентності учнів різних вікових груп у нашому закладі загальної середньої освіти.

Література

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р.; Концепція [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України // Офіційний сайт Верховної Ради України.

2. Топузов О. М. Соціальне співробітництво в системі загальної середньої освіти. / О. М. Топузов // Український педагогічний журнал. — 2018. - № 3. - С. 47-59.

3. Пузіков Д. О. Модель конструювання компетентнісного орієнтованого змісту навчання в старшій школі / Д.О. Пузіков // Вісник Київського

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ АУТСОРСИНГУ ТА АУТСТАФІНГУ В УКРАЇНІ

Малога Микола Миколайовичу
науковий співробітник відділу економіки та управління
загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

В Австралії, країнах Європи, Канаді, США аутсорсинг та аутстафінг активно застосовують як у бізнесі, так і в інших сферах життєдіяльності вже фактично 40 років. Усі переваги й ризики пов'язані з наданням послуг аутсорсингу або аутстафінгу в цих країнах закріплено законодавчо.

В Україні аутсорсинг та аутстафінг стали відомими на початку 2000-х років та за 20-років активного застосування знайшли свою «нішу» у сфері надання послуг, але попри це їх правове регулювання ще й досі є недосконалим тому в межах цих тез ми наводимо лише певні аспекти. Так, розглядаючи діяльність із аутсорсингу можна сказати, що саме поняття є законодавчо визначеним, а зазначені послуги регулюється деякими нормами чинного законодавства України, тоді як аутстафінг наразі все ж таки не є законодавчо дозволеною чи, навпаки, забороненою.

Аутсорсинг (від англ. outsourcing: outer-source-using «зовнішнє джерело», «за межами» або «використання зовнішнього ресурсу»), як зазначено в онлайн словнику іншомовних слів (<https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=2252&action=show>) - це передача організацією чи підприємством певних непрофільних бізнес-функцій або виробничих процесів на обслуговування іншій компанії, що спеціалізується у відповідній галузі. В українському законодавстві поняття аутсорсингу визначено розділом 4 Національного класифікатора України «Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010», чинного від 01.01.2012 р. (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10.>), як угода, згідно з якою замовник доручає підряднику виконати певні завдання, зокрема частину виробничого процесу або повний виробничий процес, надання послуг щодо добору персоналу, допоміжні функції. *Тобто під час аутсорсингу виконуються роботи або надаються послуги, провадиться певний бізнес-процес на території компанії-виконавця.* А місцем виконання робіт (надання послуг) є територія компанії-виконавця, що також здійснює оплату за договором аутсорсингу компанії-виконавцю за фактично виконаний обсяг роботи.

Тож аутсорсинг за своєю природою більш подібний до типового цивільно- правового договору про виконання конкретних робіт або надання конкретного переліку послуг, який детально регулює спосіб надання таких послуг та коло осіб, які братимуть участь у виробничому процесі, а також

обумовлює строки їх виконання, вартість та інші умови, а завершується виконання робіт складанням акту.

Аутстафінг або «лізинг персоналу» чи «оренда персоналу» (з англ. *outstaffing* — діяльність із надання персоналу, або *out* - «поза» та *staff* - «штат») - виведення співробітників *за штат* працівників компанії-замовника та оформлення їх у штат працівників компанії-підрядника. При цьому співробітники продовжують працювати на попередньому місці та виконувати свої обов'язки, але обов'язки роботодавця по відношенню до нього буде виконувати вже компанія-підрядник [2]. Тобто аутстафінг передбачає передавання не функцій, а конкретних працівників компанії, а працівник, у свою чергу, укладає договір не з фактичним роботодавцем, а з компанією-посередником (аутстафером). Цей посередник виплачує винагороду (заробітну плату) працівникам і бере на себе всі питання щодо правильного оподаткування, звітності, обліку робочого часу та юридичного оформлення трудових відносин з таким співробітником. У свою чергу компанія-замовник співпрацює із компанією-аутстафером, яка надає персонал у свого роду «найм», а також забезпечує належні умови праці (наприклад, створити належні робочі місця на своїй території), а працівник підпорядковується правилам внутрішнього трудового розпорядку замовника. Ще одним прикладом аутстафінгу є випадок, коли компанія-замовник звільняє своїх працівників, а аутстафер зараховує їх у свій штат, після чого працівники продовжують виконувати свої звичні обов'язки, але вже в штаті компанії аутстафера [1].

Оплата послуги аутстафінгу проводиться замовником або за фіксованою сумою (за одного працівника на місяць), або сумою, що містить такі складники: передбачені договором виплати працівникам, ПДФО, ЄСВ на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, військовий збір, узгоджена сторонами договору винагорода аутстафінговій компанії (10-30 % мінімальної заробітної плати працівника) [3].

Таким чином під час аутстафінгу один суб'єкт господарювання надає фахівців для виконання робіт іншому суб'єктові господарювання, у тому числі на певний строк.

У світовій практиці аутстафінг регулюється Конвенцією Міжнародної організації праці (МОП) № 181 «Про приватні агентства зайнятості» (надалі - Конвенція), ухваленої в 1997 році, що надає приватним агентствам зайнятості право найму працівників з «...» наміром надання їх у розпорядження третій стороні, яка може бути як фізичною так і юридичною особою, та яка визначає їм робочі завдання й контролює виконання цих завдань» (https://www.jlo.org/normlex/fr/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C18L).

Конвенція також поширюється на всі приватні агентства зайнятості, на всі категорії працівників та всі галузі економіки, окрім найму та працевлаштування моряків. Станом на початок 2020 року, вона ратифікована 33 державами (у Республіці Мадагаскар Конвенція набула чинності з 11

червня 2020 року), серед яких і пострадянська Республіка Молдова (<https://www.ilo.org/dyn/normlex/fr/f?p=1000:11300:0::NO:11300:P11300JNSTRUMENTJDD:312326>). Станом на сьогодні Україна не ратифікувала Конвенцію, а термін «аутстафінг» законодавчо не закріплений у нашій державі (https://www.ilo.org/dyn/normlex/fr/f?p=NORMLEXPUB:11310:0::NO:11310:P11310_INSTRUMENT_ro:312326:NO).

Але норми, визначені статтею 39 Закону України № 5067-VI від 05.07.2012 р. «Про зайнятість населення», із змінами, наразі поширюються на правовідносини, що виникають у процесі діяльності суб'єктів господарювання, які наймають працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця. Діяльність таких суб'єктів господарювання-роботодавців здійснюється на підставі дозволу, порядок видачі якого встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Третім положенням ч. 1 статті 39 цього ж Закону визначено, що суб'єкти господарювання-роботодавці, направляють найманих працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця, за умови, якщо це передбачено колективним договором такого роботодавця, та за наявності згоди первинної профспілкової організації, а також перераховано перелік зобов'язань, що покладені на суб'єктів господарювання-роботодавців щодо найманих працівників.

Відповідно до частини 1 статті 9 Цивільного Кодексу України № 980-IV від 19.06.2003 р., із змінами, положення цього Кодексу застосовуються до врегулювання відносин, які виникають у сферах використання природних ресурсів та охорони довкілля, трудових і сімейних відносин, якщо вони не врегульовані іншими актами законодавства.

Окрім цього, п.п. 14.1.183 Податкового Кодексу України № 2755-IV від 02.12.2010 р., із змінами, визначено та закріплено послугу з надання персоналу, а саме - це господарська або цивільно-правова угода, відповідно до якої особа, що надає послугу (резидент або нерезидент), направляє в розпорядження іншої особи (резидента або нерезидента) одну або декілька фізичних осіб для виконання визначених цією угодою функцій. Угода про надання персоналу може передбачати укладання зазначеними фізичними особами трудової угоди або трудового контракту з особою, у розпорядження якої вони відправлені. Інші умови надання персоналу (у тому числі винагорода особи, що надає послугу) визначаються угодою сторін.

Тож, якщо порівнювати аутсорсинг та аутстафінг, то останній законодавчо індексований як звичайні трудові відносини. Ключовою відмінністю найму персоналу за договором аутстафінгу від укладення трудового договору безпосередньо з працівниками є уникнення податкового навантаження та кадрових питань, що виникають у роботодавців.

Резюмуючи варто зазначити, що чинне законодавство України надає право фізичним особам та ФОП виконувати роботи (надавати послуги) на підставі як трудового, так і цивільно-правового договору, відмінності між якими, передусім, полягають у різному їх регулюванні законодавчими

актами. Перший регулюється нормами Кодексу законів про працю, другий - Цивільного кодексу України.

І хоча сьогодні поняття аутсорсинг та аутстафінг в Україні є не в повному обсязі законодавчо визначеними та закріпленими, ці послуги активно застосовуються не лише в українському бізнесі, а й у сфері освіти бо такі схеми організації трудового кодексу дають змогу українським компаніям та підприємствам знизити витрати на кадровий та бухгалтерський супровід таких трудових відносин, мінімізувати юридичні та податкові ризики, а також не витратити час і ресурси на пошук та підготовку потрібних фахівців.

Література

1. Малюга М. М. Аутстафінг як дієвий інструмент управління персоналом у підручнику для керівника освіти. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції* (наукове видання), 28-29 травня 2020 р., Київ: Педагогічна думка, 2020. С. 110-112. URL:https://lib.iitta.gov.ua/721409/1/tezy__psp_perf_110_112.pdf.

2. Мельничук Ю. Аутстаффинг в Украине существует? Что же это такое? *Бизнес тренинг групи*. 2013. URL:<https://training-group.com.ua/autstaffing-v-ukraine-suschestvuet-chto-zhe-eto-takoe.htm>.

3. Стасюк С. Аутстафінг та аутсорсинг - в чому різниця? *Дебет-кредит: бухгалтерські новини*. 2017. URL:<https://news.dtk.ua/law/contractual-relationship/43788>.

СИСТЕМНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ПРОЄКТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Мушка Оксана Вікторівна,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу інновацій та
стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

Принцип системності передбачає дослідження й перетворення (проектування) освітнього середовища як складної й динамічної системи. Значущість цього принципу зумовлена специфікою об'єкта, котрий проектується.

Насамперед наведемо поширене загальнонаукове визначення поняття «система», за яким - це сукупність певних складників (компонентів, підкомпонентів, елементів), цілісність якої забезпечується їх взаємними зв'язками й залежностями (котрі є сильнішими за зв'язки цих складників поза системою).

Зазначимо, що освітнє середовище закладів освіти - це сукупність зв'язків і відносин між учасниками освітнього процесу в цьому закладі (ланці закладу) загальної середньої освіти, котра породжує розмаїття умов, чинників, можливостей для виховання (самовиховання), навчання (самонавчання), розвитку (саморозвитку) його суб'єктів. У структурі освітнього середовища гімназії

поєднуються об'єкти матеріального (речі, технічні засоби навчання) й духовного світу (наприклад, вчинки), процеси пізнання, спілкування, діяльності, відносин між учасниками освітнього процесу.

Отже, освітнє середовище є складною системою, до складу якої входять компоненти, підкомпоненти, котрі також мають системні властивості. Тому як дослідження цього об'єкта, так і адекватне випереджальне відображення оптимальних варіантів його розвитку за допомогою ідеальних і матеріальних моделей, проєктів неможливі без урахування його системного характеру, тобто застосування принципу системності, системного підходу.

Системний характер має й проєктування освітнього середовища, тобто цілеспрямована діяльність зі створення його проєкту. Напрацювання з системно-діяльнісного підходу щодо проєктування складних освітніх (соціальних) об'єктів дають змогу визначити структурні компоненти і функціональне поле цієї діяльності.

Зрештою, принцип системності застосовуватиметься в процесі створення, експертного оцінювання, апробації проєкту освітнього середовища закладу освіти. Хоча ця розробка (документ) буде відображати лише найістотніші складники названого об'єкта й зв'язки між ними, вона також буде ідеальним образом цієї системи, тобто матиме системний характер.

Принцип системності тісно пов'язаний з іншими принципами проєктування освітнього середовища, а саме: термінологічним принципом, принципами цілісності, комплексності, діяльності, ієрархічності, структурності, неперервності, варіативності, самоорганізації тощо.

Література

1. Мушка О. В. Прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні, в змісті посібника з педагогічного прогнозування для вчителя /О. В. Мушка // Проблеми сучасного підручника. -Київ, 2018. - Вип. 21. - С. 271-282.

2. Пузіков Д. О. Прогнозування розвитку загальної середньої освіти: рівень учителя /Д. О. Пузіков // Український педагогічний журнал. - 2018. — № 3 (15). - С. 67-74.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ДИНАМІЧНОЮ ВЗАЄМОДІЄЮ ЕЛЕМЕНТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ОПОРНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Онаць Олена Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач відділу економіки та управління загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

У процесі реформування загальної середньої освіти почали створюватися інноваційні заклади, які отримали статус опорних (надалі - ОЗО). Станом на 10 вересня 2020 року таких закладів створено 950 [2]. У Законі України «Про

освіту» записано: «Опорний заклад освіти - це заклад загальної середньої освіти, що має зручне розташування для підвезення дітей з інших населених пунктів, забезпечений кваліфікованими педагогічними кадрами, має сучасну матеріально-технічну і навчально-методичну базу та спроможний забезпечувати на належному рівні здобуття профільної освіти»[1].

Надважливим питанням у діяльності ОЗО є організація якісного освітнього процесу у самому ОЗО та філіях, які до нього відносяться, але знаходяться в різних населених пунктах. Зміст поняття освітній процес у Законі України «Про освіту визначено так: *«Освітній процес - система науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей [1].*

Отже, освітній процес в опорному закладі освіти - це не тільки й стільки сума або набір якихось послідовних елементів, фрагментів, форм і методів роботи та взаємодії. Цей процес є цілісним, не тільки керованим, але і самокерованим. *Це раціонально організована цілеспрямована динамічна взаємодія, навчально-виховна партнерська діяльність учителя і учнів в єдності з їхньою навчально-пізнавальною та самоосвітньою роботою. Обов'язковими умовами для забезпечення ефективної динамічної взаємодії всіх елементів освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти є такі структурно-функціональні складові: чітко визначена місія та стратегія розвитку закладу освіти, мета діяльності керівника та його управлінської команди як суб'єктів управління, запланований очікуваний результат; суб'єкти освітньої діяльності: керівник, заступники керівника закладу освіти, педагогічні працівники та адміністративно-допоміжний персонал, учні, батьки, представники різних організацій та установ, місцевої громади, які є учасниками освітнього та управлінського процесів; об'єкти управління (педагогічні працівники та допоміжно-обслуговуючий персонал, який виконує розпорядження керівництва закладу); зміст, форми організації освітнього процесу; навчально-виховна, розвивальна, науково-методична, самоосвітня діяльність учителів; технології, методики і моделі навчання; процес навчання учнів та результати їхніх навчальних досягнень тощо.*

Наводимо один із варіантів структури взаємодії різних аспектів освітнього процесу у опорному закладі освіти, форматом якого послужили розроблені під час українсько-голландського проекту матеріали, учасниками якого ми були, і які інтерпретовані та творчо доопрацьовані нами у процесі дослідження. На нашу думку, це може слугувати алгоритмом (опорою) в організації освітнього процесу та управління ним в інших закладах загальної середньої освіти.

Навчально-виховний аспект. *Об'єкти управління в межах освітнього процесу:* місія навчання, виховання і розвитку; формування ключових та предметних компетентностей та цінностей; освітня програма школи; зміст навчання; змістові наскрізні лінії; мета та засоби навчання, виховання і розвитку; технології освітнього процесу та управління; форми організації та види освіти; практичні заняття, які відповідають потребам та інтересам учнів; моніторинг навчальних досягнень учнів; моніторинг діяльності

педагогічних працівників; суперечності, які виникають при реалізації Державного стандарту освіти; критерії оцінювання знань, умінь та навичок учнів; система оцінювання та самооцінювання діяльності учнів та вчителя; дизайн та безпечне освітнє середовище; індивідуальна освітня траєкторія учнів; залучення батьків до побудови освітньо-професійної траєкторії дитини; персоналізація навчального досвіду учня в рамках індивідуальних дослідницьких проєктів; педагогіка партнерства учителя, учня, батьків, членів місцевої спільноти, рівноправність учасників освітнього процесу; спільна відповідальність за результати; колективна та групова співпраця у навчанні; управління вчителем та співуправління з учнями навчально-виховним процесом; колективний стиль керівництва у плануванні та прийнятті управлінських рішень у межах освітнього процесу; соціалізація особистості, зв'язки із зовнішнім оточенням; діалог і багатостороння комунікація: учень-учитель-батьки в межах освітніх процесів. *Суб'єкти організації та управління:* держава як автор стандарту освіти; керівник та заступники керівника закладу освіти; учителі-предметники; класні керівники, куратори; асоціації та спілки педагогів; шкільні служби: методична, соціально-психологічна та медична; батьківська спільнота; учні; представники громадськості.

Навчально-пізнавальний аспект. *Об'єкти управління в межах освітнього процесу:* методики та моделі навчання, спрямовані на розвиток компетентностей; розвивально-пізнавальний зміст навчання, орієнтований на учня; організація активної пізнавальної діяльності учнів на уроці та у позаурочний час; організація самостійної пізнавальної роботи учнів; стимуляція мислення та активності учнів; мотивація продуктивного виконання завдань; узагальнення мисленнєвих дій, технологій з метою використання їх для розв'язання різних варіантів завдань, нового способу дій; дослідницько-пошукова діяльність учнів та вчителів; з'ясування характерних ознак успішної особистої та професійної життєдіяльності; культура шкільного освітнього середовища; сприятливий психолого-педагогічний мікроклімат у колективі учнів та педагогів; характер міжособистісного спілкування; розвиток здібностей учнів; набуття знань і розвиток здатностей про трансформацію виявлених можливостей використання набутих знань, умінь, навичок, досвіду для виконання нових завдань і дій. *Суб'єкти організації та управління:* педагоги, сім'я, родичі, групи ровесників, учнівське самоврядування, батьківська громада, громадські організації та члени спільноти, установи культури і спорту, позашкільне освітнє середовище, шкільна бібліотека та інформаційні мережі, педагогічна та дитяча преса, науково-популярні видання, секції МАН тощо.

Самоосвітній аспект. *Об'єкти управління в межах освітнього процесу:* професійна компетентність та педагогічна майстерність педагогів; концепції та програми професійного розвитку та саморозвитку вчителів; стиль організації та здійснення процесів самопізнання, самоудосконалення, самоконтролю, самореалізації учнів і членів педагогічного колективу та інших учасників освітнього процесу; мотивація і само мотивація досягнень; діагностика та самодіагностика процесу та результатів освітнього процесу; набуття та

розширення досвіду самоосвітньої діяльності; самоуправління учнями власним освітнім процесом; практична дієвість у підтримці активності в самостійному навчанні та пізнанні. *Суб'єкти організації та управління* управлінська команда школи (керівник закладу освіти та його заступники), педагогічний колектив, творчі групи вчителів та методичні об'єднання, адміністративно-обслуговуючий персонал, представники батьківської та учнівської громадськості, члени місцевої спільноти, представники партнерських організацій та установ [3, 4].

Успішне керівництво результативним освітнім процесом в опорному закладі освіти потребує підтримки самодіяльності об'єктів управління з боку його керівника, забезпечення ефективної динамічної взаємодії всіх елементів освітнього процесу. Це можливе за умов сформованої команди висококваліфікованих і креативних педагогів-одномумців, представників влади і громади, спрямованих у спільній діяльності на досягнення головної мети - всебічного розвитку особистості учня-громадянина, патріота, інноватора і його якісної освіти для успішної майбутньої професійної і особистішої діяльності.

Література

1. Закон України «Про освіту» (редакція 2020 р.) [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

2. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 вересня 2020 року [Електронний ресурс]. Доступно: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/593/____10.09.2020.pdf

3. Громадсько-активні школи: управління та механізми розвитку: практичний посібник / О. М. Онаць, Н. М. Островерхова, Л. М. Попович, М. Г. Шевцов. - К.: КОНВІПРІНТ, 2019. - С. 96.

4. Освітній менеджмент: навч. посіб. - К.: «Шкільний світ», 2003. - С.132-154.

КРОКИ ДО МАЙБУТНЬОЇ НОВОЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

Павловська Олена Валентинівна,
заступник директора з навчально-виховної діяльності
гімназія № 136 м. Києва

Протягом багатьох років вибудовувалося сучасне обличчя гімназії № 136 м. Києва - закладу освіти з поглибленим вивченням англійської мови та такими напрямками допрофільної та профільної підготовки учнів, як-от: поглиблене вивчення англійської мови та математики, поглиблене вивчення англійської мови та другої іноземної мови, поглиблене вивчення англійської мови та української мови. На сьогодні є напрацювання щодо курсу наукової роботи як наскрізного, який ведеться починаючи з 8 класу. Учні 8-х класів вчать писати реферативну роботу, у 9 класі - науково-дослідну, а в 10 класі — проект, що дає позитивні результати з реалізації основних засад профільної підготовки учнів.

Гімназія № 136 м. Києва - заклад освіти, який через співпрацю з вузами на сьогодні проводить активну профорієнтаційну роботу з вузами-партнерами. Гімназія є ініціатором проведення вперше в Україні «Дня тіні студента» - це

захід, який запозичено у литовських школах, під час якого протягом дня здійснювалася тісна співпраця студентів Київського міжнародного університету та учнів 10-11 класів. Школярі прожили день студента: ходили на лекції, спілкувалися, знайомилися із професіями, які їх цікавили. Результатом такої співпраці є усвідомлення учнями, чи правильно вони обирають майбутню професію, чи мають правильне уявлення про ту чи іншу спеціальність.

Знання і вміння організовувати освітній процес на засадах компетентнішого навчання на сьогодні дозволяють здійснювати в гімназії ранню профілізацію для учнів 5-7 класів, що дає учням можливість зрозуміти, а не їхнім батькам, які дисципліни їх цікавлять більше - точні науки чи гуманітарні. 8-9 класи - етап допрофільної підготовки, на якому учні поглиблено вивчають, окрім англійської, українську мову, або математику, або другу іноземну мову. І третій крок вибору профілю - 10-11 класи, коли учні уже свідомо обирають напрям профільної підготовки і усвідомлюють необхідність вивчення певних предметів для забезпечення свого майбутнього.

Сучасна українська школа ставить нові задачі перед педагогами, вони повинні організувати роботу так, щоб реалізувати особистісний потенціал кожного здобувача освіти, враховувати суспільний запит на компетентного випускника. Звичайно, варто враховувати і запит батьків на якість освітніх послуг, освітні можливості закладу освіти, кадрове забезпечення, науково-методичне забезпечення, необхідність організації, необхідність організації наскрізних інтегрованих курсів, які допоможуть кожному учневі від 5 до 12 класу спробувати себе в різних видах діяльності, щоб не помилитися у правильності подальшої діяльності.

На сьогодні нами зроблено чимало кроків і в навчальному процесі, і у виховній роботі, що є підґрунтям для відкриття нових горизонтів у подальшій роботі. Наш заклад має досвід підсилення навчального процесу заходами з виховної роботи. Традиційними стали такі дійства, як імітаційна гра «Модель ООН», «Дебатний турнір», «Математичні бої», «Історичний марафон», які дають змогу практично застосувати знання з української, англійської мови, математики, історії, другої іноземної мови на практиці.

Багаторічний досвід підтверджує, що створення наскрізних курсів дає позитивні результати в реалізації концептуальних засад сучасної нової української школи. Виходячи з усього вище викладеного, можна стверджувати про значущість наскрізного допрофільного і профільного навчання здобувача освіти в системі «гімназія-ліцей». Тому гімназія працює над дослідно-експериментальною роботою з теми «Допрофільна підготовка та профільне навчання в освітній системі «гімназія-ліцей» на всеукраїнському рівні.

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОПОРНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ТА ФІЛІЙ

Попович Лідія Миколаївна,
науковий співробітник відділу економіки та управління
загальною середньою освітою
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

В Україні функціонують опорні заклади освіти (ОЗО), які були організовані з метою створення нового та комфортного освітнього середовища для здобуття учнями якісної освіти, застосування сучасних інформаційно-комунікаційних засобів та технологій для навчання здобувачів освіти, організованого підвезення учнів та педагогічних працівників до опорного закладу освіти шкільними автобусами тощо.

Вітчизняні вчені досліджували проблеми управління опорними закладами освіти: організації педагогічних та економічних засад функціонування опорних закладів освіти як центрів управління в умовах децентралізації (Л. Калініна) [1], стану управління опорними закладами освіти в умовах децентралізації та ОТГ (О. Онаць) [2], компетентнішого підходу в управлінні освітою в умовах децентралізації (Б. Чижевський) [3] та ін. Проте проблема організації управління розвитком опорними закладами освіти та філій у науковій літературі висвітлена недостатньо.

Як показує наше дослідження, керівникам опорними закладами освіти необхідно вирішувати проблемні питання: організації управління освітнім процесом опорних закладів освіти та філій; створення безпечного середовища для здобуття якісної освіти учнями ОЗО і філій; ресурсного забезпечення як центру для інших закладів освіти; підвищення рівня управлінської та професійної компетентності керівників, завідувачів філіями, педагогічних працівників; формування інноваційного мислення та впровадження інновацій членами педагогічного колективу; оволодіння сучасними видами діяльності: проектування, моделювання, прогнозування тощо. Питання необхідно вирішувати враховуючи те, що заклади освіти – опорний та філії, знаходяться віддалено та враховуючи їх специфічні та територіальні особливості.

У ході дослідно-експериментальної роботи на допомогу керівнику нами була розроблена модель організації розвитку управління опорними закладами освіти та їх філіями: теоретичний та практичний компоненти, які апробувалися та впроваджувалися в експериментальних закладах освіти Київської та Житомирської областей. Модель має таке наповнення: наукові підходи, закономірності, принципи, чинники і умови, критерії і показники оцінювання, які потрібно враховувати створюючи модель організації управління керівнику опорного закладу освіти, в умовах децентралізації та об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Критеріями і показниками оцінювання моделі є: ефективність управління та якість знань учнів, високий професіоналізм педагогічних працівників.

Отже, для організації розвитку управління опорних закладів освіти та їх філій керівникам необхідно постійно розвивати свою управлінську та професійну компетентність, досконало володіти теорією управління, складовою якої є теоретичний та практичний компоненти моделі.

Література

1. Калініна Л. М. Організаційно-педагогічні та економічні засади функціонування опорних закладів освіти як центрів управління в умовах децентралізації. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік Педагогічна думка, м. Київ, Україна, стор. 216-217.[Електронний ресурс]. Доступно: https://lib.iitta.gov.ua/713495/1/Organizatsiyno-pedagogichniJa_ekonom_zasadi_Anotov_rezultati_2018_st.216_217.pdf.

2. ОнацьО.М. Стан управління опорними закладами освіти в умовах децентралізації та ОТЕ Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік Педагогічна думка, м. Київ, Україна, стор. 222-223. [Електронний ресурс]. Доступно: https://lib.iitta.gov.ua/713388/1/Onats_O.M._Anotov_rezultati_2018_st222_223.

3. Чижевський Б.Г. Компетентніший підхід в управлінні освітою в умовах децентралізації. Реалізація компетентісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти: 36. наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 листопада 2019 р.) Педагогічна думка, м. Київ, Україна, стор. 380-385.

МЕТОДИКА ПРОГНОЗУВАННЯ ЗМІСТУ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПРОФІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ АКАДЕМІЧНО ЗДІБНИХ УЧНІВ

Пузіков Дмитро Олегович,
кандидат педагогічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу інновацій та
стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

Актуальність і необхідність прогнозування змісту освітньої програми профільного закладу загальної середньої освіти технічного спрямування для академічно здібних учнів не викликає сумнівів в умовах реалізації академічної свободи сучасного вчителя, автономізації школи, створення в ній сучасного освітнього середовища.

Теоретичні й технологічні аспекти передбачення й конструювання змісту повної загальної середньої освіти розглянуто в наукових працях Н. М. Бібік, Б. С. Гершунського, О. І. Ляшенка, В. Г. Редька, О. Я. Савченко, О. В. Сухомлинської, О. М. Топузова та інших учених. Теоретичні положення, обґрунтовані в наукових працях цих учених є важливим компонентом теоретико-методологічних засад розроблення методики прогнозування змісту освітньої програми профільного закладу загальної середньої освіти технічного спрямування для академічно здібних учнів.

Загальна послідовність операцій щодо розроблення прогнозу визначена І. В. Бестужевим-Ладою, а саме: розроблення програми дослідження, побудова базової моделі об'єкта прогнозування, вивчення прогнозного фону об'єкта прогнозування, побудова пошукових моделей об'єкта прогнозування (відповідно до оптимістичного, реалістичного й песимістичного сценаріїв його розвитку), побудова нормативних моделей об'єкта прогнозування, оцінювання точності й верифікація прогнозу, вироблення рекомендацій, експертне обговорення й доопрацювання прогнозу, розроблення нової програми дослідження, котра враховує матеріали розробленого прогнозу (повторення циклу розроблення прогнозу) [1, с. 22-23].

Методика прогнозування змісту освітньої програми профільного закладу загальної середньої освіти технічного спрямування для академічно здібних учнів - це інструмент прогнозування, логічна послідовність його етапів, що забезпечує розроблення надійного прогнозу змісту освітньої програми вказаного закладу освіти. Означена методика має враховувати основні етапи педагогічного прогнозування змісту повної загальної середньої освіти, визначені автором [2, с. 87] на основі алгоритму розроблення прогнозу, запропонованого І. В. Бестужевим-Ладою [1, с.22-23]. Таким чином, методика прогнозування змісту освітньої програми профільного закладу загальної середньої освіти технічного спрямування для академічно здібних учнів охоплюватиме п'ять етапів, а саме: *підготовчий етап*, упродовж якого створюватиметься команда розробників, відбуватиметься створення програми прогнозування варіативного складника змісту профільної середньої освіти для закладу технічного спрямування (визначення цілей і завдань, параметрів прогнозування, його інструментарію тощо); *етап моделювання*, у ході якого буде створено вихідну модель варіативного складника цієї програми (за допомогою аналізу існуючої програми, навчальних програм, підручників, опитування учасників освітнього процесу й освітніх експертів тощо), змодельовано прогнозний фон цього об'єкта прогнозування (проведено пошук і опрацювання прогнозів із суміжних сфер суспільної практики, котрі впливають на розвиток змісту профільної освіти загалом, його варіативного складника зокрема), розроблення прогнозних сценаріїв розвитку варіативного складника змісту профільної освіти, створення прогнозної моделі варіативного складника змісту профільної середньої освіти; *етап уточнення й верифікації прогнозу* (за допомогою опитування освітніх експертів); *етап вироблення рекомендацій для суб'єктів конструювання освітньої програми*.

Отже, результатом застосування методики прогнозування змісту освітньої програми профільного закладу загальної середньої освіти технічного спрямування для академічно здібних учнів мають стати прогнози варіативного складника змісту профільної середньої освіти й рекомендації щодо врахування цих прогнозів в освітній програмі закладу.

Література

- 1, Рабочая книга по прогнозированию / Редкол.: И.В. Бестужев-Лада (отв. ред.). - М.: Мысль, 1982. - 430 с.
2. Puzikov D. Model of pedagogical forecasting's system of complete general secondary education's content / D. Puzikov // Український педагогічний журнал. - 2020. - № 3. - С. 84-90.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ

Трубацева Світлана Едуардівна,
кандидат педагогічних наук, завідувач відділу інновацій та
стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

Цілеспрямоване створення освітнього середовища визначено на рівні Всесвітніх доповідей з освіти ЮНЕСКО як перспективний напрям педагогічної галузі. Також науковий інтерес до феномену освітнього середовища об'єктивно визначається потребою змін в підходах до підвищення якості освіти, управління процесами розвитку і саморозвитку особистості, через педагогічні засоби та джерела формування компетентного й особистісного досвіду суб'єктів педагогічного процесу та стимули самореалізації з орієнтацією на цілісність і системність в оцінюванні чинників особистісного зростання. Отже, важливість розв'язання проблеми проєктування освітнього середовища зумовлена необхідністю його цілісного оновлення відповідно до загальних трансформаційних змін, які відбуваються в суспільстві. Виклики сучасного суспільства, зокрема явище карантину в Україні, яке є доволі регулярним, вносить свої корективи в систему освіти. Стає більш затребуваною дистанційна освіта, підвищується актуальність питань, пов'язаних з організацією навчання різних вікових груп учнів, з вибором інтернет-платформ для організації освітньої діяльності учнів, поєднанням традиційних методів навчання зі специфічними для дистанційної освіти. Ці та інші аспекти, що пов'язані з дистанційним навчанням мають бути враховані в процесі проєктування сучасного освітнього середовища.

Освітнє середовище гімназії як основної школи концептуально визначено як таке, що має забезпечити учням базову освіту і сформувати самодостатню особистість, здатну до подальшої самореалізації в житті і подальшого навчання в старшій школі. Нове розуміння результатів освіти визначає необхідність розвитку в учнів здатності до самовизначення в діяльності і спілкуванні, здатності мислити, говорити, діяти, які забезпечують успішну самореалізацію і відіграють істотну роль в розвитку особистості, особливо в шкільний період.

Проєктування освітнього середовища гімназії відповідно до Концепції Нової української школи орієнтоване на формування особливої атмосфери в закладі освіти, гуманістичного стилю освітньої діяльності його учасників та

оптимізацію їхньої суб'єкт-суб'єктної міжособистісної взаємодії. Оскільки розвиток закладу загальної середньої освіти, його інфраструктура і діяльність певною мірою залежить від державних організаційно-структурних і фінансово-економічних чинників, учасникам освітнього процесу, суб'єктам управління різних рівнів необхідно з'ясувати, які чинники впливатимуть на проектування освітнього середовища гімназії і враховувати їх на різних етапах розроблення проекту [1].

Системне бачення структур освітнього середовища можливе за умови установа типології сфер освітнього середовища з певних позицій, так наприклад, з педагогічної (дидактична, виховна, розвиваюча, самореалізуюча сфера; за масштабом освітнього простору (навчальний заклад певного рівня - місцевого, регіонального, міжнародного) за спільнотою залучених учасників (учні, проектна група, клас, паралелі, суб'єкти освітньої гімназії); за структурно якісними характеристиками включення ресурсу культурологічного, інформаційного, екологічного, валеологічного, правового, економічного, соціального, духовного, соціального тощо).

До чинників освітнього середовища відноситься сукупність явищ і процесів, які в предметно-рекреаційному, просторово часовому, інформаційному, комунікативно-діяльнісному, морально-психологічному та інших аспектах пов'язані з освітнім процесом. У цьому сенсі проектування і створення освітнього середовища включає систему цілеспрямованих дій щодо актуалізації предметних, інформаційних, психологічних, чинників, що забезпечують підтримку цілеспрямованої науково-педагогічної діяльності учителів і саморозвитку учнів.

Література

1. Трубочева С.Е. Психолого-педагогічні особливості проектування освітнього середовища гімназії // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». Випуск 2 (45). 2019. - С. 205-209.

МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОФІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ДЛЯ АКАДЕМІЧНО ЗДІБНИХ УЧНІВ У СИСТЕМІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ТЛНТУУ «КПІ» М. КИЄВА

Хауха Оксана Володимирівна,
заступник з навчально-виховної роботи директора
Технічного ліцею Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут» м. Києва

Реалізація педагогічним колективом Технічного ліцею завдань експерименту всеукраїнського рівня за темою «Моделювання інноваційного розвитку профільного навчального закладу технічної спрямованості для

академічно здібних учнів» зумовила посилення й прискорення науково-методичної роботи в ньому. Варто відзначити, що таке посилення й прискорення науково-методичної роботи стало явищем, помітним для педагогічного колективу нашого закладу освіти вже тому, що процесу цієї роботи в Технічному ліцеї був достатньо інтенсивним і до початку реалізації завдань всеукраїнського експерименту.

Заходи науково-методичної роботи Технічного ліцею, пов'язані зі здійсненням експерименту всеукраїнського рівня спрямовувалася, насамперед, на розв'язання трьох основних завдань, а саме: на підвищення кваліфікації педагогічних працівників, котрі беруть участь в експериментальній діяльності; на розвиток їхніх загальних і фахових компетентностей, формування вмінь і навичок, оволодіння досвідом, необхідних для успішної реалізації завдань експерименту; на обговорення, оприлюднення й поширення освітнього й методичного досвіду, здобутого в ході здійснення експерименту.

Виконання цих завдань здійснювалася за допомогою форм організації науково-методичної роботи в закладі загальної середньої освіти, серед яких можна виділити як інноваційні (пошук і аналіз учителем цифрових версій науково-педагогічних статей і методичних документів на сайтах електронних бібліотек у мережі Інтернет, методичні вебінари й наради, майстер-класи вчителів-методистів, проведені за допомогою засобів ZOOM або Skype, робота творчих груп учителів, спрямована на створення й редагування науково-методичних документів (текстових і табличних, а також презентацій) в середовищі хмарного офісного пакета Google Docs тощо), так і традиційні (практичні й проблемні семінари, відкриті уроки, взаємо відвідування уроків учителями тощо), ефективність котрих перевірена часом. Зазначимо, що активне застосування в процесі науково-методичної роботи в Технічному ліцеї сучасних інформаційно-комунікаційних технологій сприяє ґрунтовнішому оволодінню й ефективнішому застосуванню вчителями сучасних інформаційних освітніх засобів, розвитку їхньої інформатичної компетентності, тобто підвищенню професійної кваліфікації.

Результати науково-методичної роботи відображено в низці публікацій представників педагогічного колективу Технічного ліцею, оприлюднено й обговорено на масових наукових і методичних закладах. Важливу роль в оприлюдненні й поширенні досвіду науково-методичної роботи Технічного ліцею відіграє сайт нашого закладу освіти.

Одним із важливих наслідків науково-методичної роботи ліцею, котра здійснювалася у зв'язку з проведенням у ньому експерименту всеукраїнського рівня стало зростання суб'єктності вчителів-предметників і педагогів-організаторів навчальних груп щодо участі в інноваційній освітній діяльності закладу освіти, здійсненні прогнозування, моделювання й оцінювання інноваційних змін, освітніх інновацій. Така суб'єктність суголосна сучасним поглядам на академічну свободу й відповідальність учителя як члена педагогічного колективу автономного закладу загальної

середньої освіти [1], свідчить про розвиток здатності вчителів Технічного ліцею до самоменеджменту [2].

Література

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р.; Концепція] / Кабінет Міністрів України // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-r#p8>.

2. Пузіков Д.О. Методика підготовки суб'єктів освітньої діяльності до застосування теоретичної моделі прогнозування розвитку загальної середньої освіти / Д.О. Пузіков. // Український педагогічний журнал. - 2018. - № 2. - С. 75-82.

ІННОВАЦІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОПОРНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Чижевський Борис Григорович

кандидат педагогічних наук,

провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

Проблема інноваційного і стабільного розвитку закладів загальної середньої освіти (надалі — ЗЗСО), незалежно від їх типу (початкова школа; гімназія; ліцей), структури, підпорядкування, форми (державна; комунальна; приватна; корпоративна) власності, місця розташування в нових соціально-економічних умовах першочергового значення є об'єктивною необхідністю. Особлива роль відводиться опорним закладам освіти.

Організаційно-педагогічні засади інноваційного розвитку ЗЗСО, зокрема й опорних, досліджували Л. Калініна, Н. Лісова, О. Онаць, М. Топузов, Б. Чижевський та інші [2, 3, 4, 5].

Ми розглядаємо організаційно-педагогічні засади інноваційного розвитку опорних закладів освіти як функціональну залежність суттєвих компонентів педагогічного явища від комплексу об'єктів (речей, їх станів, процесів, взаємодій) в різних проявах; необхідні і достатньо обов'язкові умови і обставини, що визначають, зумовлюють існування і розвиток відповідного освітнього простору, які забезпечують умови для реалізації освітніх програм та процесів і відображають ставлення місцевої громади, всього оточуючого середовища до їх упровадження.

Засада освіти — основа, ключове начало та підстава забезпечення стабільного зростання як сфери освіти в цілому, так і опорного закладу освіти, зокрема, що ґрунтується, базується на законодавстві, Державній програмі, доктрині, стратегії тощо. Нормативно-правові документи служать для учасників освітнього процесу засадами мотивації, енергії, волі,

самовідданості і невтомності освітньої діяльності, що дозволяють виконувати стратегічні плани і забезпечувати якісний розвиток як сфери освіти в цілому, так і опорного закладу освіти, зокрема та здобути позитивні результати. Засада — це також прихований резерв, Інтелектуальна власність, внутрішня професійна школа, майстерня і лабораторія. Засада - це також вихідне, головне положення, принцип; основа світогляду, правила поведінки, побудовані на основі демократичних закономірностей і вимог, поєднання державно-громадського і громадсько-державного управління, забезпечення врахування і розвитку задатків, здібностей, обдарувань дітей, учнів і студентів та їхніх наставників.

Однією з найперших інноваційних організаційно-педагогічних засад розвитку опорних закладів освіти, як і всієї сфери освіти, є Людиноцентризм та Дитиноцентризм, який передбачає, що освітній процес, зміст освіти будуються на основі гармонійного поєднання та застосування законів духовних (натуральних), природних, гуманістичних, партнерських, психолого-педагогічних. До таких засад нами віднесено: правові, економічні, соціальні, екологічні, інформаційні, культурні засади державно-приватного партнерства; засади державно-громадського управління і епіуправління; державно-громадського партнерства; забезпечення безпечного і комфортного середовища, нового освітнього простору; універсального дизайну та розумного пристосування; фінансова, академічна, кадрова та організаційна автономія закладів освіти у межах, визначених законодавством; координація співпраці та суб'єктної взаємодії закладу освіти з державними органами управління та органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, комерційними структурами, роботодавцями, меценатами, спонсорами, професійно-технічними закладами освіти, закладами освіти фахової передвищої освіти, вищими закладами освіти та батьками. Це розвиток інклюзивного освітнього середовища у опорних закладах, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами; створенні належних умов для профільного навчання, що значно розширює створення можливості для продовження навчання у вищому закладі освіти: пошуку і доборі творчо обдарованих та здібних дітей, які мають нахил та інтереси до певної галузі наукових знань і професійної діяльності; для реалізації індивідуальних, творчих потреб, оволодіння системою знань та практичними вміннями і навичками наукової, дослідно-експериментальної, конструкторської, винахідницької, раціоналізаторської діяльності, окремих видів професійної підготовки, роботи з сучасною технікою, інформаційними ресурсами та новими технологіями [1].

Забезпечення реалізації організаційно-педагогічних засад інноваційного розвитку опорного закладу освіти, надання високого рівня базової загальноосвітньої та профільної підготовки можливе лише при за умов усвідомлення відповідальності педагогічними працівниками, батьками за природну обдарованість дітей та учнів, за розробку і апробацію нового змісту освіти, найефективніших педагогічних та управлінських технологій, методів

і форм навчання та виховання, постійного розвитку професіоналізму педагогічних працівників, відповідної матеріально-технічної на науково-методичної бази.

Самі засади не зовсім нові. Новизна полягає в зміні умов та можливостей реалізації, акцентуванні уваги на забезпеченні доступу до якісної освіти, формування в учнів ключових та наскрізних компетентностей на основі врахування тенденцій духовно-морального, соціально-економічного і науково-технічного розвитку територіального об'єднання, регіону, держави та світу в цілому.

Література

1. Закон України в редакції Закону України "Про освіту" (від 5 вересня 2017 року №2145-УШ).

2. Калініна Л.М. Опорні заклади освіти як центри управління в умовах децентралізації / Л.М. Калініна // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. - Київ, 2018. - С. 222-223

3. Калініна Л.М., Лісова Н.І. Соціально-педагогічне партнерство як демократична модель державно-громадської взаємодії та компонента підручника для керівника освіти. *Проблеми сучасного підручника*. Київ, 2019. № 22. С. 105-120. URL: <http://lib.iitta.gov.Ua/716850/>

4. Калініна Л.М., Онаць О.М., Топузов М.О. Проблеми створення й розвитку опорних закладів освіти. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Прикладні наукові розробки та теоретичні дослідження XXI століття», наукова платформа «ЛОГОС», 15 квітня, м. Вінниця, Україна, том 2. С. 58-65. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/716003/>

5. Онаць О.М. Принципи розвитку опорного закладу освіти. Наукові відкриття та фундаментальні наукові дослідження: світовий досвід: зб. наук, праць «ЛОГОС» з матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 20 травня, 2019 р. Полтава. Т.4. С. 60-66. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/717996/>

СЕКЦІЯ II
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ДЛЯ АКАДЕМІЧНО ЗДІБНИХ
УЧНІВ

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗРОБЛЕННЯ ОСВІТНИХ ПРОГРАМ
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Голуб Ніна Борисівна,
доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу навчання української мови та
літератури Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ.

Наступним етапом упровадження в життя ідей нової української школи після схвалення Державного стандарту базової середньої освіти є розроблення типових та інших освітніх програм у порядку, передбаченому 11-ою статтею Закону України «Про повну загальну середню освіту»,

З огляду на концептуальні засади сучасної української освіти, програми мають бути кардинально відмінними від чинних, адже неможливо впроваджувати нові підходи, якщо програми укладено за принципом енциклопедизму. За висновками Вілларда Деджетта, світ, у якому житимуть нинішні діти, змінюється в чотири рази швидше, ніж наші школи. Отже, аби програми реально готували школярів до життя в соціумі, необхідно змінити принципи укладання їх, відмовитися від усталених десятиліттями предметних стереотипів.

У процесі роботи над створенням програм доцільно взяти до уваги такі висновки й застереження дослідників у галузі освіти:

1. Одним із шістнадцяти головних напрямів, що формують майбутнє, є «епоха швидкісної комунікації». Ураховувати його — означає навчати швидкої комунікації, адже, за статистичними даними, «світ став велетенським інформаційним обмінним пунктом»: якщо в 1988 році оптико-волоконний кабель передавав одночасно три тисячі інформаційних імпульсів, то в 2000 році - уже десять мільйонів [1, с. 3]. Отже, у фокусі уваги центральну позицію варто відвести роботі з текстами, інформацією.

2. Попри епоху швидкісної комунікації здатність до міжособистісного спілкування має великий суспільний запит. Цим пояснюється доцільність упровадження в програми мовленнєвих жанрів на всіх етапах вивчення української мови.

3. Актуальними на сьогодні є програми, що «стимулюють розвиток дітей», «допомагають надолужити пропуски в знаннях», навчають, «як учитися й мислити», пропонують «нове визначення того, чого має навчити школа» [1, с. 84], сприяють самооцінюванню, прищеплюють уміння радити в житті [1, с. 107] тощо.

4. Особливої цінності набувають знання, що сприяють у майбутньому розв'язанню важливих життєвих проблем. Своїм змістом програма має переконувати, що один із кращих і надійних засобів розв'язання проблем є мова, спілкування.

5. Важливість української мови як шкільного предмета полягає також у спроможності прищепити здобувачам освіти громадянське почуття відповідальності за розвиток мови, мовну стійкість, мовне чуття і внутрішню потребу культури спілкування.

6. Експериментально доведено, що «учні початкових і старших класів вчаться ліпше тоді, коли залучені в дію» [1, с. 131]. Відповідно посилення й осучаснення потребує діяльнісний компонент програми.

7. Програма має забезпечувати формування у школярів власної мовної картини світу, уявлення про можливості мови й механізми їхньої дії, внутрішньої мотивації на самовдосконалення у плані мовної й мовленнєвої культури.

8. Кожен елемент змістового компонента програми необхідно проектувати на функційність. Наприклад, вивчення питального речення спрямувати на формування звички запитувати, важливої для опрацювання інформації, ефективної міжособистісної комунікації.

Урахування цих та інших положень, без сумніву, якісно поліпшить освітні програми.

Література

1. Драйден Г. Революція в навчанні / Гордон Драйден, Джаннетт Вос / Перекл. з акта. М. Олійник. — Львів: Літопис, 2005. - 542 с.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ЧЕРЕЗ ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ

Крижанівська Антоніна Петрівна,
учитель біології, старший учитель,

Пирятинська ЗШ І-ІІІ ст. №4, м. Пирятин, Полтавська область

Біологія — унікальна дисципліна, яка тісно пов'язана з навколишнім світом. Тому, вивчення учнями біології потрібно, насамперед, не для того, щоб вони стали біологами, а для того, щоб навчилися думати, знаходити компроміси, аналізувати, систематизувати, узагальнювати, вміли відстоювати свої принципи. Біологія вчить критично ставитися до будь-яких аргументів. Зрозуміло, що на уроках біології мають даватися глибокі й міцні знання, але важливо, щоб біологія допомагала формувати уявлення про роль людини у світі та роль цієї науки в освоєнні світу людиною.

Оскільки наша школа має технологічний напрямок, то інноваційні методи та прийоми навчання дають нам змогу застосовувати біологічні знання на уроках кухарської справи, автосправи та обслуговуючої праці.

Використання елементів ейдетики сприяє розвитку уяви, образного мислення та їх усвідомленого використання, дає можливість складні теми подавати у вигляді порівнянь з явищами, предметами й фактами життя. Наприклад, у ході вивчення теми «Синтез білка» у 9-му класі можна порівняти з випіканням торта: код ДНК - як рецепт торта; транскрипція — як переписування рецепту; активація амінокислот — як підготовка продуктів; трансляція - як випікання коржів; набуття білковою молекулою певної конформації - як оформлення торта. Енергію АТФ можна порівняти з роботою двигуна, функції РНК — з роботою перекладача тощо. На уроках біології людини у 8-му класі, вивчаючи тему «Харчування людини», акцентую увагу на раціональному харчуванні як запоруці здорового способу життя. Маючи ці знання, учні на уроках кухарської справи вчать готувати корисні вітамінні перекуси, салати, супи та інше. При вивченні теми «Увага. Переключення уваги», роблю акцент на професії водія. Для людей цієї професії важливе швидке вміння переключати увагу під час руху за кермом транспорту. Практичні навички переключення уваги учні здобувають на уроках автосправи. Коли в учнів працює уява і фантазія, вони без зусиль запам'ятовують навіть складні для сприйняття процеси та явища. Технології ейдетики надзвичайно гармонійно доповнюють всі технології та методики навчання, забезпечують радісну, веселу атмосферу на уроці, дають можливість реалізувати основні дидактичні принципи навчання.

Сучасний розвиток суспільства веде до того, що без інноваційних методів неможливо досягти необхідної якості освіти. Однак нехтувати традиційними методами також не варто. Тільки поєднання традиційних та інноваційних методів здатне сформувати всебічно розвинену, активну, відповідальну людину. Адже вся музика людства — це поєднання семи нот, усі намальовані картини - це поєднання трьох основних кольорів, мільйони білків у живих системах — це комбінація двадцяти амінокислот... Сучасний урок — це мистецтво поєднання методик і прийомів, які дають змогу вчителю відкрити учню самого себе й самореалізуватися.

Література

1. Наволокова Н.П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. / Н.П. Наволокова. - Харків: «Основа», 2012. - 176 с.
2. Цвященко П. Особистісно зорієнтовані та інформаційно - комунікативні технології на уроках біології/ П. Цвященко // Біологія. Шкільний світ. - 2013. - №15 (723)
3. Мельник Л.С. Формування ключових компетентностей методами інтерактивного навчання / Л.С. Мельник // Біологія в школах України. - 2008.-№5-с.32.3.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ З ІСТОРІЇ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Мороз Ірина Володимирівна,
науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

Потреба досліджувати навколишній світ - це одна із найбільш цінних та ефективних особливостей психіки людини, яка забезпечує умови її адаптації до зовнішнього середовища, задоволення творчих, духовних та емоційних потреб. Тому сучасна шкільна історична освіта має орієнтуватися на спеціально організоване навчання дітей вмінням та навичкам дослідницького пошуку. Залучення школярів до дослідницької діяльності дає змогу з успіхом вирішувати багато освітніх проблем - зокрема, пов'язаних з індивідуальним підходом, рівневою диференціацією, створенням позитивної навчальної мотивації, професійною орієнтацією. Більш того, дослідницька діяльність зміцнює позитивну самооцінку учнів, породжує їхню впевненість у собі й почуття задоволення від досягнутих успіхів [2].

На думку методистів, навчальне дослідження є доцільним на всіх етапах уроку: від мотивації навчальної діяльності до узагальнення й систематизації знань, навіть під час контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів. Воно може бути індивідуальним (самостійним), парним, груповим (у малих групах з трьох-чотирьох учнів) та колективним [1-3]. Вважаємо, що провідне місце в організації дослідницької діяльності на уроках історії має бути відведене цілеспрямованому оволодінню учнями способами мисленевих дій, які мають забезпечити розуміння ними понять, історичних фактів, формування вмінь аналізувати історичний матеріал, пояснювати, доводити, обґрунтовувати, що сприятиме розвитку дослідницької компетентності. З цією метою в процесі навчання доцільно пропонувати дослідницькі завдання на кшталт: «Аргументуйте...», «Відновіть...», «Доведіть...», «Обґрунтуйте...», «Проаналізуйте...», «Розподіліть...». Водночас завдання репродуктивного характеру на зразок «Пригадайте...», «Назвіть...», «Перепишіть...», а також такі, що передбачають виконання вправ «за зразком», потрібно звести до мінімуму [3].

Дослідницька діяльність учнів на уроках історії має являти собою системну пошукову роботу, яка ґрунтується на опрацюванні впродовж навчання різноманітних джерел інформації (писемних історичних джерел, наукової, публіцистичної, художньої літератури, карт, ілюстрацій, фотоджерел, музейних експонатів тощо), що дає змогу учням самостійно, а на початковому етапі з допомогою вчителя, розкрити сутність історичних подій, явищ, процесів, охарактеризувати діяльність історичних осіб, аналізувати та порівнювати суспільний устрій, релігійні погляди й культурні здобутки народів минулого; оцінювати внесок цивілізацій у світову культуру тощо.

На основі аналізу літератури [1-3] та отриманих результатів попередніх досліджень ми виділяємо такі чинники, які сприяють організації дослідницької діяльності учнів у процесі навчання всесвітньої історії та мають бути враховані при розробленні відповідної методики: 1) особистісно орієнтований, компетентнісний підхід до організації процесу навчання, відображення в ньому основних етапів навчального дослідження; 2) доступність навчального навантаження та відповідність методики реалізації дослідницької діяльності віковим можливостям учнів; 3) проблемна подача навчального матеріалу та дослідницький підхід у його структуруванні; 4) максимальне насичення процесу навчання дослідницькими завданнями та творчими навчальними ситуаціями; 5) орієнтування навчального процесу на здобуття певного освітнього результату учнями (нові досвід, знання, повідомлення, доповідь, презентація, реферат, дослідницька робота тощо); 6) створення ситуації спільної пошукової діяльності; 7) забезпечення вчителем сприятливої, доброзичливої психологічної атмосфери, оптимальних умов для творчої діяльності учнів.

Література

1. Міхно О. П. Організація дослідницької діяльності старшокласників у процесі вивчення української літератури : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / О. П. Міхно; Ін-т педагогіки АПН України. - К., 2010. - 209 с.
2. Мороз П. В., Мороз І. В. Дослідницька діяльність учнів у процесі навчання всесвітньої Історії в основній школі : методичний посібник / ІХ В. Мороз, І. В. Мороз. - Київ : ТОВ «КОНВІПРШТ», 2018. - 96 с.
3. Омельчук С. А. Методика навчання морфології української мови в основній школі на засадах дослідницького підходу : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / С. А. Омельчук; Херсон, держ. ун-т. - Херсон, 2014.-537 с.

РОБОТА З ІСТОРИЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ АКАДЕМІЧНО ЗДІБНИХ УЧНІВ

Мороз Петро Володимирович,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

В умовах інформаційного суспільства виникла проблема великого впливу на свідомість людей різноманітних інтерпретацій, тлумачень, трактувань історичних подій і процесів. В українських реаліях це проявилось у тому, що різні політичні сили та діячі домагаються свого ексклюзивного права на історичну істину, на виняткове трактування історичного минулого України. Щоб протистояти впливу різних маніпуляцій з історичним минулим (зокрема ззовні), сучасна шкільна історична освіта має орієнтуватися не лише на інформаційне насичення учнів, але й сприяти формуванню його

дослідницької компетентності, що включає уміння знаходити, обробляти й аналізувати інформацію, факти й судження, аргументовано захищати власну думку тощо [1].

Під дослідницькою компетентністю з історії ми розуміємо інтегральну якість особистості учня, що виявляється в готовності та здатності до пошукової, дослідницької діяльності, яка ґрунтується на знаннях, уміннях, навичках, здібностях і досвіді, набутих у процесі соціалізації й навчання історії, та пов'язана з відкриттям суб'єктивно й об'єктивно нових історичних знань та пізнавальною мотивацією, що виражається у формі пошукової, дослідницької активності особистості [3]. Зокрема, дослідницька компетентність з історії може проявлятися в готовності та здатності учня до інтелектуальної творчості, реконструювання історичних знань, оригінального сприйняття навчального матеріалу, дивергентного мислення, що дає змогу швидко розв'язувати дослідницьке завдання.

Одним із засобів формування дослідницької компетентності є систематична робота з історичними джерелами різного типу. Використання й опрацювання в освітньому процесі різноманітних історичних джерел дає змогу учням оволодіти методами історичного пізнання, сприяє формуванню в учнів умінь критичного аналізу інформації, історичного мислення в цілому. Під час відбору історичних джерел педагогам та авторам навчальної літератури необхідно враховувати багаторакурсний підхід, коли певна історична ситуація висвітлюється з кількох — щонайменше двох — ракурсів, що репрезентують різні суспільні позиції та інтереси. Удало дібрані джерела допоможуть «оживити історію та відчувати дух епохи», оскільки в багатьох із них йдеться про життєвий досвід і повсякденні турботи людей [5].

Вважаємо, що робота з історичними джерелами на уроках історії має здійснюватися системно, поступово ускладнюючи як самі джерела, так і дослідницькі завдання до них - від коротких до більш складних джерел, від простих запитань до ускладнених. Дослідницьке завдання до історичного джерела має містити: 1) передбачуваний спосіб діяльності учня (*доведіть, визначте, порівняйте, проаналізуйте* тощо); 2) формулювання умови завдання; 3) джерела інформації (писемне джерело (або уривок з нього), візуальні чи речові джерела, статистичні дані, ілюстрації, карти, Інтернет-ресурси, фонди музеїв тощо). Під час розв'язання дослідницьких завдань діяльність учнів наближається до процесу наукового пізнання: учні в доступній для них формі знайомляться з методами та етапами наукового пізнання, досягаючи при цьому частину накопичених суспільством знань доступними для їх віку способами [2].

Під час організації роботи з джерелом варто орієнтуватися на активні та інтерактивні прийоми навчання — це робить навчання дієвим, продуктивним та цікавим для учнів. Аби запобігти некритичному сприйняттю учнями історичної інформації, недостатньо тільки навчити їх досліджувати джерела за певним алгоритмом. У зазначеному контексті важливим є розвиток умінь аналізувати та критично оцінювати інтерпретацію минулого, що міститься в

будь-якому джерелі, з позиції її відповідності реальним фактам, іншим джерелам інформації. Тому важливими є завдання на зразок: «Відберіть важливу інформацію з джерела», «Підсумуйте інформацію, подану у джерелі», «Оцініть інформацію щодо достовірності та упередженості». Така робота допомагає учням усвідомити, що історичні джерела не завжди є об'єктивними, що не існує єдиної істини щодо минулого та надає йому можливість виробити власну позицію, свій погляд щодо історичних фактів і свідчень [4]. Одним із методів формування вміння роботи з історичними інтерпретаціями є залучення учнів до створення ними власних історичних інтерпретацій на основі дослідження декількох джерел, що висвітлюють одну подію чи явище з різних позицій. Такий підхід дозволяє учням зрозуміти загальні підходи походження історичних інтерпретацій [2; 4].

Література

1. Мороз П., Мороз І. Аналіз стану використання історичних джерел у навчанні історії в старшій школі // Український педагогічний журнал. - 2019. - № 4. - с. 142-153. DOI <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-4-142-153>
2. Мороз П., Мороз І. Концептуальні підходи до конструювання практикуму «Історія України в джерелах» // Проблеми сучасного підручника. - 2018. - Вип. 21. - с. 261-270. DOI <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2018-21-261-270>
3. Мороз П, В., Мороз І. В. Дослідницька діяльність учнів у процесі навчання всесвітньої історії в основній школі: методичний посібник / П. В. Мороз, І. В. Мороз - Київ, Україна: ТОВ «КОНВІПРІНТ», 2018.
4. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі: методичний посібник. / О. Пометун, Г. Фрейман. — К.: Генеза, 2005. 328 с.
5. Страдлінг Р. Багаторакурсність у викладанні історії : посіб. для вчителя / Р. Страдлінг. - Страсбург: Рада Європи, 2007. 65 с.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ УЧНЯМИ ЛІЦЕЮ МОВЛЕННЕВОГО ЖАНРУ ЛИСТУВАННЯ

Новосьолова Валентина Іванівна,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

В умовах інформаційного суспільства кожна суспільна сфера потребує ефективних комунікаторів. Відповідно, для успішного інтегрування в соціум суб'єктові освітнього процесу необхідно збагачувати комунікативний досвід, здобуваючи знання загальноприйнятих правил мовленнєвої поведінки. Компетентному мовцеві потрібно засвоїти необхідний набір формул, за допомогою яких він зможе, зокрема, звернутися з приватним чи офіційним листом до знайомої або незнайомої людини з повідомленням, подякою,

вітанням, підтримкою, проханням, для обміну думками, ідеями, пропозиціями й реакцією на них тощо.

Аналіз останніх публікацій, праць вітчизняних дослідників і науковців ближнього зарубіжжя щодо висвітлення питань ділового й приватного листування в мережі Інтернет (Є. Іванова), віртуального епістолярного дискурсу (І. Пожидаєва), специфіки мережевого спілкування школярів (І. Євсєєва), комунікативнопрагматичної організації епістолярію (Н. Ковальова, А. Попова), зіставлення традиційних форм листування з сучасними формами електронного листа (А. Кожеко) свідчить про певний інтерес до проблеми епістолярної комунікації, але водночас спостерігаємо брак навчально-методичних розроблень, які реалізували б основні аспекти роботи над активізацією в учнів умінь і навичок створювати тексти жанру листування, особливості якого зумовлені специфікою сучасної комунікації.

На основі синтезування поглядів учених (Ф. Бацевич, Н. Белонова, Н. Голуб, Т. Груба, І. Корольов, В. Маслова, Л. Магусевич, І. Паславська, Р. Помірко, О. Селіванова та ін.) доходимо висновку, що для добору мовленнєвого жанру варто враховувати ситуацію спілкування; комунікативну мету; характер комунікації (офіційна чи неофіційна); сферу мовленнєвого спілкування (побутова, професійна, громадська, наукова, ділова та ін.); адресата (активний/пасивний; особистість/колектив/маса; чоловік/жінка; рівний/підлеглий; ровесник/молодший/старший).

До жанру листування (далі ЖЛ) відносять тексти, які мають певні структурні елементи, що надіслані адресатові з метою поінформування його і/або одержання від нього відповіді [4]. Є два основних види листів: ділові (для листування між державами, установами, організаціями тощо в процесі їхньої офіційної діяльності) і приватні (для листування між родичами, приятелями, друзями) [2].

ЖЛ відрізняється від інших мовленнєвих жанрів низкою особливостей, а саме: наявністю однієї або кількох тем, поєднанням у тексті ознак монологічного й діалогічного мовлення, використанням відповідно до сфери листування мовних засобів (книжково-писемних у ділових і усно-розмовних у приватних), усталеною композицією тексту, дотриманням етикетних норм спілкування, урахуванням адресата мовлення, характеру повідомлення, епістолярних традицій, мовних норм [4, с. 133].

Варто зазначити, що з розвитком інформаційних технологій сучасне ділове й приватне епістолярне спілкування здебільшого перенесено у віртуальну площину глобальної комп'ютерної мережі, а комунікаційні процеси переходять у текстовий письмовий формат (роботи Н. Амяга, Ю. Бабаєвої, О. Белінської, І. Пожидаєва, І. Шевченко та ін.).

Організація мережевої взаємодії стала важливим складником життя школярів і педагогів, зокрема в умовах вимушеного режиму дистанційної освіти. Як показує практика, у процесі електронної комунікації відбувається змішування ознак ділового й приватного листування. Висока швидкість надсилання електронних листів впливає на частотність обміну інформацією.

Межі дотримання етикетних формул розмиваються, а подекуди ігноруються, спостерігаємо усічені форми звертань, привітань, заключної формули ввічливості, трансформацію структури листа в бік спрощеної моделі викладу, відсутність певних обов'язкових композиційних елементів. Так, прагнення економії часу призводить до глобальної безграмотності, тенденції недотримання мовних норм, відповідно, наявності орфографічних, стилістичних і пунктуаційних помилок, що свідчить про низький рівень володіння мовою і її нормами учасниками мовленнєвої взаємодії.

Забезпечити ефективну комунікативну активність мовців і взаємодію між ними можна завдяки зосередженню уваги вчителів української мови та літератури на засвоєнні учнями особливостей МЖ листування й подальшому виробленні вмінь і навичок у щоденній практиці. Необхідно забезпечити системність у роботі над засвоєнням теоретичних положень, формуванням життєво важливих вмінь, набуттям комунікативного досвіду в різноманітних життєвих ситуаціях, що сприятиме налагодженню міжособистісних стосунків, подоланню бар'єрів у спілкуванні, розвитку впевненості в процесі самореалізації учнів.

Зосередимо увагу на виробленні в учнів вмінь використовувати мовленнєвий ЖЛ засобами компетентісно спрямованого підручника української мови для 11 класу (автори Н. Голуб, О. Горошкіна, В. Новосьолова) [1]. Автори цього підручника, який є нині чинним, розробили і впровадили в освітній процес систему завдань, спрямовану на активізацію мовленнєвих жанрів, вивчення яких уперше введено до шкільної програми з української мови для учнів 10-11 класів (рівень стандарту) [3]. Практичне впровадження жанру листування, набуття досвіду застосування його у мовленнєвій практиці відбувається за допомогою спеціальних завдань, вправ і запитань, текстів, ситуаційних вправ, схем, алгоритмів виконання дій, які спрямовані на досягнення передбачених навчальною програмою кінцевих результатів і реалізацію поставлених учнями власних цілей.

Розв'язуючи запропоновані авторами підручників завдання, учні передусім мають усвідомити, що успішність електронної комунікації залежить від дотримання правил написання електронного повідомлення, а саме: грамотності, чіткості викладу основного змісту, стислості, ввічливості, вибору доступного усім поштовим сервісам шрифту, зазначення координат для зворотного зв'язку, оперативної відповіді на одержаний лист. У підручнику містяться ці правила для опрацювання старшокласниками. Зазначені правила дещо повторюють принципи традиційного листування, усвідомивши які, учні вироблять звичку продумувати й правильно формулювати тему кожного власного листа, вивіряти написане щодо грамотності його перед надсиланням.

Наступність у навчанні жанру листування можна простежити на рівні технологій навчання, методів і прийомів. На спеціальних уроках ознайомлення з жанром, систематизації понятійного апарату передбачено роботу над вивченням суті ЖЛ, його видів, структури, життєвою доцільністю

й мети його використання, особливостями мовного оформлення. Учні мають усвідомити, що теоретичні відомості - це матеріал, який є інструментом для вибудовування будь-якої конструкції, доцільної в певних життєвих умовах, для комфортного співіснування. Пропонуємо учням ситуації, у яких цей ЖЛ необхідно застосувати.

Ефективними є завдання, спрямовані на обґрунтування вибору мовленнєвого жанру, коригування змістового наповнення й мовного вираження. Пропонуємо, зокрема, такі завдання й запитання: *«Яке значення для людини мають листи?»*; *«Про що потрібно подбати заздалегідь, перш ніж починати писати лист?»*; *«Прочитайте лист. Визначте комунікативну мету автора, сформулюйте основну думку. Яких елементів тут бракує? Яким постає перед вами адресант? Що найбільше вразило вас? Напишіть декілька речень у відповідь автору або прокоментуйте текст»*; *«Прочитайте приватний лист Тараса Шевченка, що є зразком епістолярного жанру. Прокоментуйте, наскільки важливо знаходити час і можливість для написання листа рідній людині?»*; *Прочитайте вірш Ліни Костенко. Чому він має таку назву? Чим викликана потреба писати листи у вас?»*; *«Прочитайте. Узагальніть інформацію, яку містять тексти, й розкажіть про значення жанру листування. У яких життєвих ситуаціях жанр листування особливо важливий?»*; *«Напишіть есе «Як листи змінюють моє життя?»*

Отже, упровадження мовленнєвих жанрів, зокрема жанру листування, у шкільну практику здобувачів освіти є дієвим механізмом перетворення мовних знань і набутих умінь в ефективне володіння ними відповідно до комунікативного наміру й відповідної ситуації спілкування.

Література

1. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Новосолова В.Х. Українська мова (рівень стандарту) підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. - Київ: Педагогічна думка, 2019. - 232 с.

2. Калёнова Н. А. Текстология частного письма // Текст как единица филологической интерпретации: сборник статей II Всероссийской научно-практической конференции с международным участием (20 апреля 2012 г., Куйбышев)/ отв. ред. А. А. Куруленок. — Новосибирск, 2012. - С. 96-101.

3. Українська мова. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. 10-11 класи (рівень стандарту). [Електронний ресурс] Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (Дата звернення - 13. 10.2020 р.).

4. Фесенко О. П. Эпистолярный: жанр, стиль, дискурс // Вестник Челябинского государственного университета. — 2008. - № 23. — С. 132-143.

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ «П'ЯТИХВИЛИННЕ ЧИТАННЯ» («ЩОДЕННІ 5» / «DAILY 5») НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

*Оніщенко Наталія Олександрівна,
учитель української мови та літератури,
Пирятинська ЗШ І-ІІІ ст. №4, м. Пирятин, Полтавська область*

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ «П'ЯТИХВИЛИННЕ ЧИТАННЯ» («ЩОДЕННІ 5» / «DAILY 5») НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Реформування системи освіти в Україні актуалізує пошук технологій, адекватних до сучасної мети і завдань, що знайшло відображення в Концепції «Нова українська школа» та Державному стандарті початкової загальної освіти. Розбудова нової української школи може бути ефективною за умови вивчення й упровадження в освітній процес продуктивних здобутків і досвіду зарубіжних освітніх систем, що мали високі результати в процесі їх використання за кордоном. До таких методичних систем належать «Щоденні 5» (Daily 5) та «Щоденні 3» (Daily 3), які застосовують у школах Великобританії, Канади, США, Австралії.

Вони розвивають самостійність, креативність, уміння мислити нестандартно. Ці методичні системи передбачають виховання у дітей під час щоденної роботи довіри і поваги, сприяють розвитку навичок командної роботи, надають можливість вибору кожному, розвивають в учнів відповідальність, сприяють розвитку розумової діяльності.

Педагогічні технології «Щоденні 5» / «П'ятихвилинне читання» допомагають організувати роботу в класі на засадах особистісно орієнтованої моделі освіти та педагогіки партнерства. Тому їх застосування в освітньому процесі є надзвичайно актуальним і може слугувати важливим чинником розбудови Нової української школи.

«Щоденні 5» / «П'ятихвилинне читання» дозволяють учня щодня практикувати читання під час різних уроків (до 30 хвилин). Система Гейл Боші та Джоан Мозер має й інші переваги:

- учні щодня практикують читання, слухання, обсяг і час читання збільшуються;
- це структуроване та ефективне навчання, бо діти більшість часу працюють самостійно;
- учні щодня можуть самостійно обирати літературу, що сприяє їхній внутрішній мотивації.

Ключова мета «Щоденних 5» / «П'ятихвилинне читання» — навчити учнів самостійності.

Література

1. Пристанська М. Хочеш змін? Дій! [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://svitlanagalata.blogspot.com/2018/01/blogpost.html>

2. Пруняк В.В. Розвиток творчих літературних здібностей учнів: [методичний посібник] / В.В. Пруняк, О.А. Морозевич. - Кривий Ріг: КДПУ, 2015.-70с.

3. Бублій О.А. Розвиток творчих здібностей учнів/ О.А. Бублій // Нива знань.-2005.-№3.-32 с.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СТРУКТУРІ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Прохоренко Олексій Олексійович,
кандидат психологічних наук, науковий співробітник відділу
інновацій та стратегій розвитку освіти
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

Проблема збереження здоров'я учнів була і залишається актуальною. Саме тому важливим складником проектування освітнього середовища закладу загальної середньої освіти є умови формування мотивації до збереження і зміцнення здоров'я школяра. Здоров'язбережувальне середовище - це середовище, у якому створюються такі умови, за яких дитина може усвідомити цінність свого здоров'я, оволодіти способами його збереження і навчитися способам саморегуляції, що дозволять їй зберегти здоров'я.

До дидактичних умов формування здоров'язбережувального освітнього середовища можна віднести таке:

1. Спрямованість змісту навчання та навчально-методичного забезпечення на формування здоров'язбережувальної компетентності учня.

2. Зміцнення здоров'я учнів засобами дидактично адаптованої матеріально-технічної бази школи.

3. Застосування в освітньому процесі сучасних здоров'язбережувальних технологій, моделей, методик, методів та прийомів.

4. Проведення моніторингу впливу здоров'язбережувального освітнього середовища на рівень володіння здоров'язбережувальною компетентністю, стан фізичного, психічного, соціального, духовно-морального здоров'я учнів.

Формування позитивного ставлення до власного здоров'я та позитивної мотивації щодо здорового способу життя - це процес, спрямований на усвідомлення учнями здоров'я як найвищої життєвої цінності, переконання в потребі дбати про своє здоров'я шляхом дотримання його правил, урахування цих правил учнями згідно з їхніми індивідуальними можливостями та здібностями. Формування мотивації учнів до здорового способу життя буде успішним за таких умов, як: активізація позитивного ставлення до здорового способу життя, розширення знань учнів і набуття ними умінь і навичок здорового способу життя, застосування сучасних педагогічних і соціально-оздоровчих технологій у процесі формування в

учнів компетентнісного та особистісно зорієнтованого ставлення до власного здоров'я [1; 2].

Найважливішими педагогічними умовами, які сприяють формуванню здорового способу життя, мотиваційно-ціннісного ставлення до збереження та зміцнення здоров'я дітей, є урахування особистісного чинника, який відіграє особливу роль у формуванні культури здорового способу життя; організація освітнього процесу шляхом удосконалення змісту освіти за допомогою включення системи валеологічних знань і умінь; необхідність зосередження зусиль на формуванні відповідного ставлення з боку суспільства до навчальних закладів різного рівня як таких, що мають на меті, водночас з іншими завданнями, вчити дітей бути здоровими; розвивати профілактичну роботу серед молоді.

У процесі проектування освітнього середовища особлива увага має приділятися таким проблемам, як: закономірності розвитку і саморозвитку людини; суб'єктивні та об'єктивні чинники, що сприяють і перешкоджають збереженню здоров'я; самоосвіта, самоорганізація і самоконтроль у галузі збереження здоров'я; самовдосконалення, самокорекція і самоорганізація своїх вчинків і дій під впливом нових вимог освітнього процесу, суспільства, розвитку науки, культури; усвідомлення своїх здібностей і можливостей, переваг і недоліків своєї діяльності зі здоров'язбереження.

Література

1. Бережна Т. Школа сприяння здоров'ю. Мода чи веління часу? / Т. Бережна // Директор школи. - 2006. - № 47. - С. 22.

2. Ващенко О. Здоров'язберігаючі технології в загальноосвітніх навчальних закладах / О. Ващенко, С. Свириденко // Директор школи. - 2006. - № > 20. - С. 12.

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ МЕТАПРЕДМЕТНОГО СПРЯМУВАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Трубачева Світлана Едуардівна,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач відділу,

Люлькова Юлія Михайлівна,
науковий співробітник,
відділ інновацій та стратегій розвитку освіти
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

Метапредметний підхід несе в собі інтегруючу та узагальнюючу основу, яка дозволяє створити підґрунтя для цілісності світосприйняття. Метапредметний підхід в освіті не тільки сприяє опануванню системи знань, а й освоєнню учнями універсальних способів навчальної діяльності,

універсальних принципів і загальних універсальних стратегій пізнання. Метапредметний підхід спрямований на формування досвіду метадіяльності.

Процес метапредметного навчання орієнтований на розвиток особистості, набуття нею загальнокультурного, загальнонавчального, духовно-морального, соціального, особистісного досвіду. Це має не аби яке значення для профільного та професійне самовизначення учнів.

Одним із складників освітнього середовища є методичний блок: технології та методи організації навчання, орієнтовані на творчі, проектні та дослідницькі види діяльності. За дослідженнями А. Хуторського, метапредметне навчання розглядається як евристичне навчання - навчання, що ставить за мету конструювання учнем власного сенсу, цілей і змісту освіти, а також процесу його організації, діагностики й усвідомлення.

Одним з аспектів творчості людини, що ґрунтується на плануванні, прогнозуванні, ухваленні рішень, розробці, науковому дослідженні є проектування. Проектування як діяльність містить певний інваріант розумових операцій, за якого спостерігається рух від визначення цілей до пошуку засобів, прорахунку результату і можливих наслідків у реалізації проекту: позиційне самовизначення — аналіз ситуації - проблематизація - концептуалізація (цілепокладання) — програмування (створення програми заходів щодо досягнення задуманого) - планування. Будь-яке проектування припускає рішення низки організаційних завдань, стратегії власне проектувальної діяльності, перебудови темпоральної структури діяльності людини (проектувальника) і його найближчого оточення [1; 2].

Орієнтовний перелік обов'язкових критеріальних вимог до сучасного тлумачення проектних технологій уміщує такі, як: наявність освітньої проблеми, складність та актуальність якої відповідає навчальним запитам і життєвим потребам учнів; дослідницький характер пошуку шляхів вирішення проблеми; структурування діяльності відповідно до класичних стадій проектування; моделювання умов для виявлення та розв'язання учнями навчальної проблеми.

Основи метапредметного навчання достатньо ефективно реалізуються засобами технології розвитку критичного мислення. Критичне мислення - (дав.-гр. *κρισις* *хеууц* — «мистецтво аналізувати, судження») - це наукове мислення, суть якого полягає в ухваленні ретельно обміркованих і незалежних рішень. Здебільшого йому притаманні такі властивості, як усвідомленість і самовдосконалення. Критичне мислення - це формулювання суджень відносно правдивості та реальності заяв або відповідей щодо розв'язання проблем. Отже, основне призначення критичного мислення - це розв'язання проблем (завдань), а головним результатом критичного мислення є судження. Із прагматичної точки зору критичне мислення розглядається як науковий підхід до розв'язування широкого кола проблем - від буденних до професійних.

Література

1. Трубачева С. Е. Дидактичні особливості метапредметних педагогічних технологій в умовах профільного навчання /С. Е. Трубачева // Педагогічна освіта: теорія і практика / голов. ред. Лабунець В. М. - Кам'янець-Подільський, 2018. - Вип. 24. - Ч. 1. - С. 211-211,
2. Трубачева С. Е. Можливості шкільного підручника у реалізації педагогічних технологій в старшій школі /С. Е. Трубачева // Проблеми сучасного підручника: зб. наук, праць / ред. кол.; голов. ред. О. М. Топузов - К.: Пед. думка, 2018. - Вип. 18. - С. 404-411.

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Труханенко Ганна Михайлівна,

кандидат педагогічних наук,
заступник директора з навчально-виховної роботи
Криворізького природничо-наукового ліцею, м. Кривий Ріг,
Дніпропетровська область

Глобальна епідеміологічна ситуація навесні 2020 року поставила перед сучасною освітою нові виклики і змусила освітянську спільноту винайти шляхи для організації здійснення альтернативного навчання. На зміну традиційному спілкуванню у рамках класно-урочної системи, яка передбачає безпосереднє спілкування групи учнів з вчителем, прийшло дистанційне навчання, організоване за допомогою он-лайн конференцій, вебінарів, групових чатів тощо. Сучасна програма не обмежує творчу ініціативу педагогів, передбачаючи гнучкість у відборі та розподілі навчального матеріалу відповідно до потреб, психолого-педагогічного розвитку, досвідченості вихованців, а також у застосуванні методів і засобів навчання (програми спецкурсів, аудіо-, відеоматеріали тощо).

Для підсилення методичного забезпечення вивчення окремих предметів варто застосовувати освітні портали, що пропонують проходження безкоштовних курсів із подальшим отриманням сертифікатів. Останні можуть містити інформацію про динаміку проходження із відображенням засвоєних учнем знань у відсоткових діаграмах. Таким чином, учителю на допомогу надається сучасний інтерактивний інструментарій, який покликаний розширити спектр освітніх технологій і забезпечити учня додатковим елементом для включення в інформальну освіту. Такий підхід реалізує основні концепції сучасної освіти - освіта протягом життя та рівний доступ до освіти. Адже однією із педагогічних задач сучасного вчителя є навчити дитину вчитись.

Необхідно зазначити, що наразі платформа масових відкритих онлайн-курсів Prometheus (<https://prometheus.org.ua>) — проект безкоштовної освіти для всіх та кожного в Україні, який засновано 2014 року. Серед курсів виокремлюють цикли для вивчення іноземної мови, підвищення кваліфікації вчителів, формування

громадянської компетентності тощо. Можуть містити лекції викладачів провідних ЗВО України, практичні завдання та узагальнюючі тести для перевірки засвоєного матеріалу. Так, можна запропонувати учням під час вивчення курсу інформатики пройти курси, що відповідають освітній програмі з предмету, а саме: 8 клас – курс «Медіаграмотність» як підтримку під час вивчення обробки медіа; учням 9 класів – «Основи інформаційної безпеки», «Word і Excel: інструменти і лайфхаки»; знайомство з програмуванням у курсі 11 класу можна запропонувати в курсах «Основи програмування CS50» та «Основи програмування на Java».

Educational Era (EdEra <https://www.ed-era.com>) – український освітній проект, що створює повноцінні онлайн-курси та супроводжуючі матеріали широкого профілю. У своєму спектрі платформа містить курси для підвищення кваліфікації вчителів, організації сучасного освітнього простору, формування ключових компетентностей учнів тощо. «Основи веб-розробки» розширять діапазон програми у 9 класі. Доречними у фокусі Нової української школи будуть курси «Академічна доброчесність», який надасть можливість зрозуміти, що плагіат та культура «копіювати/вставити» — це не лише порушення правил академічної доброчесності, а й порушення закону; «Домедична допомога», що дозволить вчасно та грамотно надати допомогу людині під час побутового травмування, техногенних катастроф тощо.

Література

1. Дем'яненко В.Б. Відкрита освіта у викликах сьогодення / В.Б. Дем'яненко, В.М. Дем'яненко, О.С. Стрижак // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика : збірник наукових праць. - Випуск 2(17) / І. С Волошук (головний редактор) та інші. - К.: Інститут обдарованої дитини, 2016. - С. 49-55.

2. Стрижак О.Є. Трансдисциплінарна інтеграція інформаційних ресурсів [Текст] : автореф. дис. ... д-ра техн. наук : 05.13.06 / Стрижак Олександр Євгенійович ; Нац. акад. наук України, Ін-т телекомунікацій і глобал. інформ. простору. - Київ, 2014. - 47 с.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ТЕХНОЛОГІЙ

Туташинський Василь Іванович,
кандидат педагогічних наук,
завідувач відділу технологічної освіти
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

Інноваційний вектор розвитку – напрямок, у якому розвиваються всі цивілізовані країни й у якому має йти Україна [1]. Без підготовки до інноваційної діяльності й соціально-трудового розвитку молоді неможливо сформувати конкурентоспроможну особистість у будь-якій сфері життєдіяльності [2, с.75].

Підготовка до інноваційної діяльності є багатоступеневим процесом, що поєднує розвиток інтересу та залучення учнів до творчої діяльності, навчання

пошуку нових знань і захисту інтелектуальної власності, проектуванню й організації інноваційної діяльності. Така підготовка має особливості та потребує створення організаційних і педагогічних умов.

Однією з головних організаційних умов підготовки учнів до інноваційної діяльності є розвиток мережі профільних загальноосвітніх закладів, насамперед ліцеїв. У ліцеї є можливість відібрати найбільш умотивованих і здібних до винахідництва й технічної творчості учнів, забезпечити їх підготовку з техніки, технологій та інноваційної діяльності.

Найсприятливіші педагогічні умови для розкриття творчого потенціалу особистості та підготовки учнів до інноваційної діяльності можна створити у процесі вивчення технологій.

Освітня програма ліцею може передбачати вивчення предмета, спецкурсу чи факультативу з технологій. Навчальні програми і підручники з технологій мають модульну структуру і учні можуть обрати вивчення тих модулів, які найбільше відповідають їх інтересам й надають можливість застосувати здобуті знання і засвоєні способи творчої діяльності для реалізації проектів [3].

Відділом технологічної освіти Інституту педагогіки НАПН України впроваджено в експериментальних закладах освіти навчальні програми спецкурсів «Проектування об'єктів техніки» (автор А.М. Тарара) та «Технології сучасного виробництва» (автор В.І. Туташинський) для учнів 10-11 класів і апробовано науково-методичне забезпечення профільної технологічної освіти учнів [4; 5].

Зміст навчання з технологій сучасного виробництва передбачає вивчення учнями технологій 4.0 (інтернет речей, аналітика великих даних, комп'ютерне 3-D проектування, технології адитивного виробництва та ін.), застосування автоматизації і робототехніки, що створює передумови для майбутньої інноваційної діяльності учнів. Вивчення технологій сучасного виробництва здійснюється у процесі проектно-технологічної діяльності учнів, результатом якої є розроблений і реалізований учнями інноваційний проект.

Проведена експериментальна апробація навчально-методичного забезпечення спецкурсу показує його високу ефективність у процесі підготовки учнів до інноваційної діяльності.

Література

1. Василь Кремень: Система підтримки інноваційної діяльності: організаційне перевантаження? Доступно: http://naps.gov.ua/ua/press/about_us/1 61//.

2. Піддячий М. І. Освіта і наука України : соціально-трудоий розвиток молоді" / Микола Іванович Піддячий. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. - 2017. — №13. - С. 75-80.

3. Туташинський В.І., Кірютченкова І.В. Технології (рівень стандарту): підручник для 10 (11) класів закладів загальної середньої освіти /

В.І. Туташинський, І.В. Кірютченкова (за загальною редакцією В.І. Туташинського). Київ: Педагогічна думка, 2018. 216 с.

4. Тарара А.М. Проектування і конструювання об'єктів техніки: навчальний посібник/ Тарара А.М. - К. : КОНВІПРІНТ, 2019.- 144 с.

5. Туташинський, Василь Іванович. Науково-методичне забезпечення варіативного складника змісту технологічної освіти у професійному ліцеї. Молодь і ринок, 3 (170). С. 127.

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ ЯК СПОСІБ ПОСИЛЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Харченко Олена Вікторівна,
кандидат педагогічних наук,

провідний науковий співробітник відділу профільного навчання
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

Проблема міжпредметних зв'язків природничих дисциплін є однією із найважливіших у педагогіці, що зумовлено, насамперед, виникненням загальнонаукових теорій, які внесли нові ідеї в дослідження складних системних об'єктів природи і суспільства. Сучасні процеси інтеграції та диференціації наукових і технічних галузей діяльності людини визначають важливість міжпредметних зв'язків на уроках біології одним із дієвих способів посилення пізнавальної діяльності учнів старших класів.

Міжпредметні зв'язки необхідно розглядати як еквівалент міжнаукових зв'язків. Це пояснюється тим, що міжпредметні зв'язки являють собою відображення у змісті навчальних дисциплін тих діалектичних взаємозв'язків, які об'єктивно діють в природі і пізнаються сучасними науками. По відношенню до процесу навчання міжпредметні зв'язки сприяють підвищенню науковості та доступності навчання, значному посиленню пізнавальної діяльності учнів, підвищенню якості їх знань. Використання міжпредметних зв'язків на уроках біології сприяє становленню цілісної наукової картини живої природи, ознайомленню з методами пізнання природи та взаємозв'язком між розвитком методів і теоретичних узагальнень природничих наук.

Міжпредметні зв'язки дозволяють представити основні науки про природу - біологію, фізику, хімію - як нерозривно зв'язані між собою компоненти у рамках інтеграції між різними предметами шкільного курсу. Для успішного здійснення міжпредметних зв'язків педагог у кожному конкретному випадку повинен чітко зрозуміти, із якою метою він установлює цей зв'язок і якою буде форма реалізації.

Для продуктивного засвоєння учнями знань, для їхнього інтелектуального розвитку засобами різних предметів шкільного курсу надзвичайно важливо встановити широкі зв'язки як між різними розділами

курсів, що вивчаються, так і між різними предметами в цілому. При цьому цінність становлять зв'язки не лише із спорідненими за змістом предметами, а й міжциклові зв'язки. Проведення уроків біології із врахуванням міжпредметних зв'язків сприяє синтезу природничих знань, зумовлює учнів усвідомлювати важливість здійснення наукового пошуку і застосування методів наукового пошуку, вивчення природничих законів, теорій, явищ тощо.

Методологічна основа міжпредметних зв'язків виражається в тому, що такі зв'язки сприяють відображенню в навчанні методології сучасного природознавства. Знання, здобуті учнями на міжпредметній основі, виконують провідну роль у пізнавальній діяльності. Все це підвищує продуктивність розумових процесів, закріплює навички узагальнення, використання діалектичних методів аналізу явищ. Шляхом упровадження міжпредметних зв'язків на уроках біології у старших класах вчителів формує такі якості знань учнів, як системність, глибина, усвідомленість, гнучкість; сприяє виробленню вміннь використовувати власні знання у різних ситуаціях.

Для реалізації міжпредметних зв'язків учителі з різних предметів природничо-наукового циклу мають спільно планувати комплексні форми навчальної та позакласної роботи, що передбачає їхню обізнаність із підручниками й програмами суміжних дисциплін.

Цимбалару Анжеліка Дмитрівна,
доктор педагогічних наук, провідний науковий
співробітник відділу інновацій та стратегій розвитку освіти
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УРАХУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ І ВІКОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЧНІВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Сприймання навколишнього світу дітьми цілісне. Тому пріоритетним завданням модернізації постає розроблення дієвих інструментів для забезпечення цілісного сприймання дитиною образу світу. З цією метою було створено систему ЗБ-інтеграції ~ через інтеграцію змісту на рівні програмного забезпечення, на рівні підготовки планів - календарного і плану виховної роботи та на рівні навчального забезпечення - інтегрованого посібника-журналу.

Сучасних дітей вирізняє соціальна активність. Саме на урахування цієї особливості спрямовано виокремлення першого вектору 3D системи — структурування змісту навколо стрижневих соціокультурних тем. Темі наближені до повсякденного життя дитини і наскрізно проходять через усі навчальні предмети. Також науково обґрунтованою є тривалість кожної теми - 1 тиждень. Саме цей термін є оптимальним, щоб підтримувати

пізнавальний інтерес учнів. Виняток складають соціокультурні теми для 1-2 тижнів вересня і травня, які тривають довше, зважаючи на кількість робочих днів у цей час.

З метою реалізації другого вектору 3D системи дібрано табличну форму представлення календарного плану, де в певній за порядком колонці подано теми до кожного з шести предметів вивчення: англійська мова, українська мова, математика, всесвіт, арт-технології та інформатика (ІКТ) і фізична культура. Такий підхід дозволяє всім учителям-предметникам бачити теми, які вивчають учні на інших предметах і відповідно застосовувати ці знання на своїх предметах.

Індивідуальні особливості дитини враховано на третьому рівні системи 3D під час організації роботи на заняттях. Так, на заняттях сприймання нового матеріалу завдання дібрані таким чином, щоб задіяти аудіальний, візуальний та кінестетичний канали. На заняттях опрацювання сприйнятого матеріалу завдання дібрані з урахування аналітичного й синтетичного каналів. На заняттях застосування опрацьованого матеріалу діяльність дітей організовується за її провідними для учнів різного віку видами. Це або ігрова, або навчальна діяльність. Реалізації такого підходу сприяє введення в освітній процес казкових персонажів, навчаючи яких у процесі гри, діти застосовують навчальний матеріал, який вони опанували. Крім цього активізувати такий провідний вид діяльності, як навчальна, допомагає організація роботи учнів над навчальними проектами.

Така індивідуалізація навчальної діяльності є наскрізною для всіх предметів вивчення і всіх занять з опрацювання кожної теми. Тож, система 3D інтеграції ґрунтується на принципі цілісності, оскільки дидактико-методичне та навчальне забезпечення розробляється системно: від проекту Концепції до навчальних програм - потім календарного плану - навчального забезпечення.

Чорноус Оксана Володимирівна,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу інновацій та
стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ
ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ І РОЗВИТКУ
ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ**

Одним з важливих питань організації навчально-методичного комплексу для підвищення мотивації і розвитку пізнавальних здібностей старшокласників є визначення ефективності інформаційно-комунікаційних технологій. Сучасні технології навчання мають бути засновані на діалозі, творчій співпраці з використанням проектних та дослідницьких методів,

передбачати взаємодопомогу та обмін культурно-інформаційними, духовно-моральними, емоційно-ціннісними потоками між виконавцями у відповідності з обраною проблематикою. Дидактичні особливості інформаційно-комунікаційних технологій відповідають цим вимогам і створюють умови для підвищення ефективності інших сучасних педагогічних технологій. Їх основними властивостями є: гнучкість, адаптивність до користувача, інтерактивність, когнітивність, інсценоване подання інформації, синтезоване середовище і головне - це їх сучасність, яка підвищує інтерес учнів до такого виду діяльності. Використання таких технологій як складника навчально-методичного комплексу для підвищення мотивації і розвитку пізнавальних здібностей старшокласників, найбільш оптимально і ефективно відповідає триєдиній дидактичній меті уроку. Освітній аспект: сприйняття учнями навчального матеріалу, осмислення зв'язків і відносин в об'єктах вивчення. Розвивальний аспект: розвиток пізнавального інтересу в учнів, умінь узагальнювати, аналізувати, порівнювати, активізація творчої діяльності учнів. Виховний аспект: виховання наукового світогляду, вміння чітко організувати самостійну і групову роботу, виховання почуття товариства, взаємодопомоги. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій як складової навчально-методичного комплексу для підвищення мотивації і розвитку пізнавальних здібностей та ступеня загальної середньої освіти сприяє ефективності як діяльності педагога, так і самих учнів за рахунок цілого ряду факторів: процес навчання охоплює всіх учнів, їх поведінка при цьому контролюється педагогом і однокласниками і не викликає стресової реакції. При використанні технологій структура уроку принципово не змінюється. У ньому, як і раніше, зберігаються всі основні етапи, змінюються, можливо, тільки їх часові характеристики. Необхідно відзначити, що етап мотивації в даному випадку збільшується і несе пізнавальне навантаження. Це необхідна умова успішності навчання, оскільки без інтересу до поповнення відсутніх знань, без уяви і емоцій неможлива творча діяльність учня в умовах проектування освітнього середовища. Інформаційно-комунікаційні технології як складова навчально-методичного комплексу для підвищення мотивації і розвитку пізнавальних здібностей учнів допомагають вирішити наступні завдання: засвоїти базові знання з предмета, систематизувати засвоєні знання, сформувати навички самоконтролю, сформувати мотивацію до навчання.

Література

1. Черноус О. Мультимедійні технології як засіб активізації пізнавальної діяльності в освітньому середовищі / Оксана Черноус // FOLIA COMENIANA: Вісник Польсько-української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Я. А. Коменського / гол. ред. Осадченко І.І. - Умань : ФОП Жовтий О. О., 2017. - С. 81-84.

ПАРТНЕРСЬКА КОМУНІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Шкуруній Лариса Григорівна,
учитель-методист, директор Пірятинської ЗШ І-ІІ ст. № 4,
м. Пірятин. Полтавська область

Освіта має бути доступною для всіх, а карантин не перешкода для здобуття та поглиблення знань, розвитку навичок.

12 кроків організації успішної дистанційної освіти

Крок 1. Адміністрація забезпечила організацію діяльності закладу в умовах режиму дистанційного навчання, узгодила правила та розклад взаємодії всіх учасників освітнього процесу для виконання освітніх програм закладу.

Крок 2. Визначили відповідальну особу, координатора дистанційного навчання, яка допомагала вчителям опанувати інструментарій. На початку дистанційної роботи було проведено експрес-навчання.

Крок 3. Склали розклад уроків та графік роботи вчителів. Визначили базові інструменти та платформи. Уклали методичні кейси: «Учень на карантині», «На допомогу вчителю, класному керівнику», «Разом з батьками», «Позакласна робота».

Крок 4. Провели онлайн-конференцію з учнями та їхніми батьками, обговорили форми співпраці та інші організаційні питання, скоординували роботу всіх у зручному форматі. Узгодили з батьками конструктивний зворотній зв'язок для уникнення непорозумінь. Наголосили, що завдання батьків - створити умови, щоб дитина могла навчатися вдома.

Крок 5. Для вирішення проблеми мотивації учасників освітнього процесу залучили соціально-психологічну службу. Розробили для учнів та батьків поради, які розмістили на сайті школи, провели онлайн-консультації та індивідуальні бесіди.

Крок 6. Визначили режим дистанційного навчання: синхронний, і асинхронний. Завдання для асинхронного опрацювання складені диференційовані, з урахуванням індивідуальних можливостей, практико-орієнтовані та творчі.

Крок 7. Учителі чітко прогнозували час, який знадобиться учням для виконання завдань, щоб уникнути перенавантаження. Під час онлайн-уроку могли використовувати розвантажувальні пізнавальні відео, під час яких дитина не лише відпочивала, але й збагачувала власний світогляд. Наприклад, «Захоплюючі місця України», «Мандрівки Україною», «7 чудес української природи» та ін.

Крок 8. Обговорили особливості оцінювання та контролю. Вчителі скоригували календарно-тематичне планування, визначили основний матеріал і той, що підлягає повторенню. Активно реалізовувалась накопичувальна система оцінювання, за якої учень обирає, які саме завдання виконати для отримання достатнього бала. Можливість вибрати спосіб

демонстрації опанування матеріалу підвищувало мотивацію та власну відповідальність учнів за результати навчання. Навчальні досягнення учнів відображалися в електронному журналі, за яким наш заклад працював протягом навчального року, використовуючи платформу «Нові знання».

Крок 9. Запровадили щотижневі зустрічі учнів з класним керівником для обговорення загальних питань та взаємопідтримки. До таких зустрічей могли долучатися практичний психолог, соціальний педагог, педагог-організатор (за потребою).

Крок 10. Продовжували здійснювати виховну роботу. Започаткували проведення онлайн-батьківських зборів та свят із використанням відеохостингу Ютуб.

Крок 11. Для організації дистанційного навчання дітей з особливими освітніми потребами було враховано індивідуальну працездатність дитини відповідно до її здоров'я; залучено батьків до консультування щодо дотримання режиму дня.

Крок 12. На кожному етапі проводився моніторинг з використанням онлайн-форм S3 метою визначення якості організації дистанційної освіти, можливих викликів та вчасного реагування на них.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЄКТУ АВТОРСЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПРОФІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Яценко Володимир Сергійович,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
учитель вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист,
старший науковий співробітник відділу навчання географії та економіки
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

На основі Державного стандарту базової середньої освіти-2020 (далі Держстандарт-2020) [1] розробляються Типові освітні програми авторськими колективами МОН України та НАПН України, потім укладаються Модульні освітні програми закладами загальної середньої освіти (ЗЗСО). Після схвалення педагогічною радою та затвердження його керівником Модульної освітньої програми ЗЗСО розробляються авторські програми певної освітньої галузі, наприклад, технічної спрямованості.

Держстандарт-2020 визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти в адаптаційному (5-6 кл) та базовому предметному навчанні (7-9 кл). ЗЗСО технічного спрямування орієнтуються на основні засади технологічної освітньої галузі. Це формування ключових та проектно-технологічної компетентностей, розвиток системного і критичного мислення, готовності засобами дизайну змінювати навколишній світ без заподіяння йому шкоди, здатності до підприємливості,

партнерської взаємодії, використання техніки і технологій для самозарадності, культурного й національного самовираження.

1) Організаційно-методичне забезпечення авторської освітньої програми.

Під час підготовки укладання авторської освітньої програми укладачам (-ві) необхідно проаналізувати етапи розкриття змістового наповнення програми, передбачити застосування знань на практиці, вміло використовувати різноманітні технології, тощо. В підсумку головне - навчати здобувача освіти алгоритмам проектно-технологічної діяльності, застосовувати традиційні і сучасні технології декоративно-ужиткового мистецтва, використовувати техніку та матеріали із екозберігаючими або зеленими технологіями, задоволення власних потреб та потреб місцевої громади, найближчого оточення.

2) Оптимізація виховної роботи.

Оптимізація виховної роботи в змісті авторської освітньої програми буде представлена опосередковано в областях, які будуть основними у змісті програми, це освіта, наука, культура і комунікації. Це наскрізні теми тендерної рівності, миру і сталого розвитку, якості й освіти впродовж життя та ін. Основна увага виховної роботи приділяється розвитку креативності, дієвій участі у житті місцевої громади, освітнього середовища ЗЗСО, найближчого оточення здобувачів освіти. Головними виховними завданнями стануть розв'язання проблем учнівської і студентської молоді та дотримання принципів освіти для всіх. Головними результатами такої роботи стануть розвиток пам'яті, навичок критичного аналізу, формування відповідальності та почуття людської гідності і справедливості.

3) Оцінювання інноваційного розвитку ЗЗСО.

Оцінювання інноваційного розвитку ЗЗСО буде ґрунтуватися насамперед на впровадженні принципів STEM-освіти в конкретному закладі. Що таке STEM? STEM - наука, технології, інженерія, математика. За браком можливості висвітлити це питання детальніше, ми рекомендуємо звернутися до відповідних розробок науковців з цієї проблематики [2].

Література

1. Державний стандарт базової середньої освіти (лист колегії МОН України № 6/1-19 від 19.06.2020 р.). URL. : <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti>

СЕКЦІЯ ІІІ
ВИХОВНА РОБОТА В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ДЛЯ АКАДЕМІЧНО ЗДІБНИХ
УЧНІВ

Агаджанова Ольга Яківна,

педагог-організатор навчальних груп
Технічного ліцею НТУУ «КПІ» м. Києва

ВЗАЄМОДІЯ ПЕДАГОГІВ-ОРГАНІЗАТОРІВ НАВЧАЛЬНИХ ГРУП ІЗ
УЧИТЕЛЯМИ-ПРЕДМЕТНИКАМИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО
(АБО ЗМІШАНОГО) НАВЧАННЯ

Карантин та дистанційне навчання прийшло у наше життя неочікувано, всі перейшли на он-лайн уроки та це не так легко, як здається на перший погляд. Дехто може подумати, що нічого важкого в цьому немає, і навіть навпаки — легко та зручно проводити заняття онлайн, сидячи біля комп'ютера. Дистанційне навчання насправді це тяжка праця та підготовка до занять онлайн займає багато часу та сил. Головними засобами дистанційного навчання є інтернет та комп'ютер. Для педагогічних працівників (учителів) котрі не були «продвинутими» користувачами цифрових технологій та пристроїв, це стало складним випробуванням.

Для будь-якого навчання комунікація є невід'ємною складовою педагогічного процесу. Під час дистанційного навчання вчителі-предметники тісно спілкуються з педагогами — організаторами навчальних груп, використовуючи сучасні цифрові технології, перебуваючи про цьому на різних локаціях. Постійно проводиться онлайн спілкування та моніторинг інтернет ресурсів для подання навчального матеріалу. Обговорюються зручні форми співпраці та організаційні питання, скоординовується робота у зручному форматі для всіх учасників дистанційного навчання. Створюється чат у Viber з вчителями які викладають в класі/групі (наприклад 5-А, вчителі). Також створюються чати у Viber, в яких педагог-організатор ділиться інформацією зі здобувачами освіти, яку надає вчитель-предметник про час, дату, деталі входу на онлайн урок на платформі на якій працює вчитель-предметник (zoom, meet, google classroom та ін.) також дублює цю інформацію у батьківській чат. Дублювати інформацію необхідно, тому що у дитячому чаті інформація може "загубитися" та коли розпочнеться урок виникне багато запитань. Також хороший варіант створення чату Viber де є всі учні та вчителі, але у налаштуваннях дозволити надсилати повідомлення у чат лише вчителям, так інформацію буде видно одразу. Кожен вчитель працює з учнями відповідно розкладу. Діти чітко повинні знати завдання та термін їх виконання. Педагог-організатор та вчитель-предметник контактують перед заняттями та після проведення уроку. Учитель-

предметник повідомляє інформацію про кількість учнів на уроці он-лайн, кому не вдалося від'єднатися, до кого з учнів є зауваження, що можна покращити наступного уроку. Також важливо розробити розклад консультацій вчителів зі здобувачами освіти та їхніми батьками. Ще потрібно пояснити батькам алгоритм дій під час дистанційного навчання, домовитись про зворотній зв'язок з учителями. Спільна робота вчителів-предметників та педагогів-організаторів дуже важлива для організації дистанційного навчання. Разом з учителем-предметником педагог-організатор проводять нелегку сумісну працю для того, щоб здобувачі освіти отримали достойне дистанційне навчання, щоб організувати всіх учнів класу на уроки он-лайн. Тільки разом педагог-організатор та вчитель-предметник можуть здійснити якісне та організоване навчання для всіх учасників освітнього процесу на дистанційній формі навчання. Під чітким наглядом та допомоги адміністрації навчального закладу — директора та його заступників дистанційне навчання покращується для всіх його учасників.

Організувати якісне навчання за допомогою цифрових технологій, комунікувати з учнями на відстані, надихати та мотивувати їх до навчання, допомагати батькам - це ті навички якими, на додаток, повинні оволодіти вчителі. Для того, щоб дистанційне навчання було ефективним потрібна взаємодія на високому рівні усіх учасників освітнього процесу, не лише вчителів. Незважаючи на велику кількість он-лайн ресурсів та сервісів для навчання, роль вчителя незамінна у навчальному процесі!

ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІВ-ОРГАНІЗАТОРІВ НАВЧАЛЬНИХ ГРУП ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ Й РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ У ПРОЦЕСІ ВИХОВАННЯ ЗДІБНИХ УЧНІВ

Білик Вікторія Олегівна,
педагог-організатор навчальних груп
Технічного ліцею НТУУ «КПІ» м. Києва

Одним з важливих напрямів діяльності педагога - організатора в умовах загальноосвітньої школи є його робота з учнями, яким властиві підвищені навчальні здібності. Це обдаровані діти. Вони легко запам'ятовують навчальний матеріал, мають сформовані навички самоконтролю, велику працездатність, не ординарно мислять, вільно виражають свої думки, а також критично осмислюють різноманітні наукові факти та явища дійсності.

Учні з підвищеними навчальними здібностями мають сприятливі психологічні можливості для активної навчальної діяльності. Тому вчитель повинен так підбирати для них навантаження, щоб воно сприяло їх інтелектуальному та особистісному розвитку, а не стримувало його.

Розвиток обдарованих дітей стримують відсутність необхідної для вияву їх талантів матеріальної бази; формалізована, автоматизована система навчання; вплив масової культури; недостатня психологічна допомога їм у

подоланні комплексу неповноцінності впливають на розвиток конфлікту. Конфліктогени посилюють емоційне напруження, ображають, породжують бажання захищатися. Найбільша небезпека в тому, що конфліктоген провокує у відповідь новий конфліктоген, а той, своєю чергою, — ще один, і так далі. Кожен подальший конфліктоген діє сильніше за попередній. Так утворюється конфліктний ескалатор.

Найголовніше - визначити причину конфлікту. Знайти, що саме захищає чи відстоює кожна сторона. Адже конфлікт, як айсберг, ми бачимо лише верхівку. Зазвичай конфлікти між учнями виникають через прагнення довести свою позицію, самоствердитися в колективі, а інколи - захиститися від нападок інших учнів. Через постійне виснаження на уроках, приховані образи та ще й сформований емоційний інтелект дитини, причиною конфлікту може стати як серйозна ситуація, так і найменша дрібниця.

Учителю варто шукати справжню причину конфлікту, адже агресивна поведінка чи кпини можуть свідчити про те, що дитина переживає страх, стрес, проблеми вдома або навіть самотність. Ставте питання, цікавтеся, чому дитина себе так поводить, що її турбує?

Якщо запобігти конфлікту все ж не вдалося, тоді вчитель має виконувати роль посередника між учнями. Як допомогти дітям? Насамперед, з'ясувати справжню причину конфлікту. Дізнатися, чого саме хоче кожна із сторін. Стати посередником між учнями. Допомогти їм зрозуміти справжні мотиви конфлікту та стати незалежною стороною. Вислухати обидві сторони, сприяти тому, щоб учні почули позицію одне одного. Максимально зібрати інформацію та зробити об'єктивний висновок. Нікого не критикувати та не повчати, не варто займати чиюсь сторону, головне - стати незалежним радником, який допоможе дітям знайти спільний вихід із ситуації. Не тиснути на учнів, дати їм підтримку та захист. Запропонувати альтернативу вирішенню конфлікту, нове рішення, яке учні підтримають.

Отже, на думку фахівців існує декілька способів вирішення конфлікту, а саме:

- вирішення проблеми, що стала причиною його виникнення;
- компроміс, що базується на взаємних розумних поступках;
- поступове згладжування протиріч;
- відсторонення конфліктуючих від безпосереднього спілкування на певний час, повне припинення стосунків між ними.

Література

1. Федорчук В. М. Гуманістичний підхід до розв'язання педагогічних конфліктів / В.М. Федорчук, В.І. Федорчук // Конфлікти в суспільстві: діагностика і профілактика. Тези Третьої Міжнародної науково-практичної конференції. - К., 1995. - С. 264-266.

2. Руденко М. Конфлікт в освітньому середовищі як потреба змін / М. Руденко, Л. Хоменко. - 2012. - С.73-75

3. Кириленко А.І. Конфлікти між учителями й учнями. Способи їх розв'язання / А.І. Кириленко // Шкільному психологу. 2011 - №4. - С.24-28.

4. Сивакова Л.Ю. Конфлікти та причини їх виникнення / Л.Ю. Сивакова, Т.Г. Костенко // Позакласний час. - 2006. - №7-8. - С. 94-98.

5. Психопрофілактика // Упоряд Т. Гончаренко. - К. : Редакції загально педагогічних газет, 2003. - 112с.

6. Ващенко І.В. Конфліктологія та теорія переговорів : навч. посіб. / І.В. Ващенко, М.І. Кляп. - К. : Знання, 2013. - 407 с.

ВИХОВНА РОБОТА ПЕДАГОГА-ОРГАНІЗАТОРА НАВЧАЛЬНИХ ГРУП ІЗ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОЇ ОБДАРОВАНОСТІ УЧНІВ

Буряк Ольга Миколаївна,
педагог-організатор навчальних груп
Технічного ліцею НТУУ «КПІ» м. Києва

Сьогодні проблема навчання обдарованих учнів безпосередньо пов'язана з новими умовами та вимогами швидкозмінливого світу, який породив ідею організації цілеспрямованої освіти людей, що мають яскраво виражені здібності в тій чи іншій галузі знань

Здібності, як відомо, розвиваються та реалізуються за умови сприятливого зовнішнього середовища. Я визначаю обдаровану дитину як таку, що відрізняється від однолітків яскраво вираженими здібностями або має внутрішні передумови для високих досягнень у певному виді діяльності. А під здібностями, я розумію індивідуальні особливості, які дозволяють за сприятливих умов оволодівати діяльністю. Завданням сучасної школи є якраз створення такого сприятливого середовища і наш заклад не виняток.

Особливістю розвитку обдарованих дітей є їхня перевага над іншими здобувачами освіти за усіма параметрами: інтелектом, творчістю, навчальними досягненнями, спілкуванням, моральними та етичними еталонами.

Головний зміст життя людини - творчий саморозвиток, творення себе. Розглядаючи проблему саморозвитку особистості обдарованого учня, я враховую його біологічний, психологічний та соціальний аспекти. Саморозвиток - це усвідомлений і керований особистістю процес, у результаті якого відбувається вдосконалення фізичних, розумових і моральних якостей людини, розгортання її індивідуальності.

Можна визначити такі умови, що забезпечують виявлення й розвиток обдарованих дітей, реалізацію їх потенційних можливостей, формування адекватної самооцінки:

- розроблення індивідуальних виховних маршрутів;
- охорона та зміцнення фізичного й психологічного здоров'я учнів;
- профілактика конфліктів;

- попередження виникнення чинників ізоляції обдарованих учнів у групі однолітків.

Отже, виявлення, розвиток і підтримка обдарованих дітей є невід'ємною частиною єдиного процесу формування інтелектуального потенціалу країни.

Література

1. Андрущенко В.П. Освіта України в контексті суспільних проблем та суперечностей / В.П. Андрущенко. - Ч.2 — Х.: «ОСВ», 2002. - С. 3-16.
2. Анікіна Н. Педагогічна підтримка обдарованості / Н. Анікіна. - К.: Вид. дім «Шкільний світ», 2015. - 128 с.
3. Бабенко І. Моделі обдарованості в дослідженнях американських та вітчизняних учених / І. Бабенко // Історія педагогіки. - К., 2001. - С. 241-251

ВИХОВНИЙ СУПРОВІД ПЕДАГОГАМИ-ОРГАНІЗАТОРАМИ НАВЧАЛЬНИХ ГРУП ЗДІБНИХ УЧНІВ, КОТРІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У КОНКУРСІ-ЗАХИСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ УЧНІВ- ЧЛЕНІВ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Кривошлик Наталія Петрівна,
педагог-організатор навчальних груп, практичний психолог I категорії
Технічного ліцею НТУУ «КПІ» м. Києва,
фахівець з когнітивно-поведінкової психотерапії, м. Київ

Завдання сучасної школи щодо формування творчої, соціально активної, всебічно розвиненої та обдарованої особистості вимагають від педагога-організатора навчальних груп нових підходів до втілення виховної роботи в навчальному закладі. Прерогативою в цьому випадку є дотримання компетентнісного підходу стосовно активізації потенціалу учнів, адже компетентність охоплює не тільки когнітивну та операціонально-технологічну складові, а й мотиваційну, етичну, соціальну, поведінкову, містить результати навчання, систему ціннісних орієнтирів, формується під час навчально-виховного процесу [3].

Звернемо увагу на основні функції компетентнісного підходу в освіті, що має втілювати педагог-організатор навчальних груп при виховному супроводі здібних учнів, котрі беруть участь у написанні науково-дослідницьких робіт Малої академії наук України.

Операціональна функція передбачає виявлення системи знань, умінь і навичок, дитини, які визначають її обізнаність стосовно проблематики та гарантують результативність вирішення наукових завдань, визначених у роботі [1]. Тут важливо націлити учня на правильність постановки мети наукової роботи, чітко визначити пріоритетні галузі застосування результатів, що не можливо без чіткого, «покрокового» плану дій. З позиції освітнього процесу, педагог-організатор виступає координатором діяльності учня, активуючи його лідерський потенціал через призму інтересів дитини. Діяльнісно-технологічна функція забезпечує конструювання змісту та

структури розкриття теми науково-дослідницької роботи, максимальне наближення до майбутньої сфери діяльності учня (для старших класів - це зв'язок з майбутньою професійною спрямованістю) [2]. На цьому етапі акцентом є постановка пріоритетів дитиною. Таке диференціювання не можливе без обговорення ціннісного аспекту, структури майбутнього дослідження, його наукової значущості. Виховна функція - посилення виховної складової освітнього процесу, формування в учня організаторського та управлінського досвіду, культури особистісного та офіційно-ділового спілкування [1]. Важливо сумісно з дитиною пропрацювати виступ, відповіді на питання, що не можливе, звісно без етики, позитивного мікроклімату в учнівському колективі (адже наскільки дитина є «дзеркалом» своєї родини, настільки вона схильна швидко віддзеркалювати стиль поведінки соціального оточення, що в свою чергу впливає на психоемоційний стан, мотиваційну активність).

Отже, супровід педагогом-організатором навчальних груп здібних учнів, котрі беруть участь у конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт Малої академії наук України є всебічним та надає підтримку дитині стосовно її самовизначення, результатів навчання з метою застосування досвіду успішної діяльності в майбутній професійній сфері.

Література

1. Дьяченко Б. Василь Сухомлинський у діалозі з компетентнісним підходом / Б. Дьяченко // Освіта на Луганщині. - 2008. — № 29. - С. 13-16.

2. Локшина О.І. Європейська довідкова система як інструмент упровадження компетентнісного підходу в освіту країн - членів Європейського Союзу / О. І. Локшина // Педагогіка і психологія. - 2007. — № 1. - С. 131-142.

3. Родигіна І. Компетентісно спрямований педагогічний процес [Електронний ресурс] / І. Родигіна. - Режим доступу: <http://osvita.ua/school/theory/1963>.

ЗАСТОСУВАННЯ

ПЕДАГОГАМИ-ОРГАНІЗАТОРАМИ НАВЧАЛЬНИХ ГРУП ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗІ ЗДІБНИМИ УЧНЯМИ

Лесенко Олеся Олександрівна,
педагог-організатор навчальних груп,
викладач вищої категорії Технічного ліцею НТУУ «КПІ» м. Києва

Робота з обдарованими дітьми вимагає належної змістової наповненості занять, зорієнтованості на новизну інформації та різноманітні види пошукової аполітичної, розвиваючої, творчої діяльності.

Традиційні методи викладання в закладах освіти в сучасних умовах не можуть повною мірою забезпечити необхідний потенціал інтелектуального

випередження, що виражається в готовності вихованців до сприйняття нових ідей, знань і технологій, а також до продуктивних нових розробок. Відповідно необхідний пошук нових методів, які в більшій мірі забезпечать підготовленість вихованця до швидкої зміни технологій, притаманні сучасному суспільству [2].

Педагог-організатор повинен бути професійно компетентний, забезпечувати нормативні рівні педагогічного процесу, задовольняти загальні етичні та культурні вимоги до педагогічних працівників; виявляти достатньо професіоналізму, використовувати сучасні форми, методи навчання та виховання учнів, досягати вагової результативності в своїй діяльності, відзначатися загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування [4].

Одним із способів оптимізації та осучаснення навчально-виховного процесу є використання інформаційно-комунікаційних технологій [1]. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в педагогічній діяльності відкриває унікальні можливості активізації процесів пізнання, індивідуальної і колективної діяльності учнів, широкі перспективи у вивченні дисциплін шкільного курсу. Комп'ютерні технології в навчанні можуть використовуватися не лише як засоби автоматизації навчання і контролю якості підготовки, але і як інструмент для реалізації нових дидактичних підходів, що актуалізують навчальну діяльність, розширюють світогляд, розвивають корисні практичні навички школяра на основі включення в навчальну діяльність засобів і методів ІКТ.

Красюк Ф.М. відмічає [3], що педагогічний супровід здібних учнів педагогами-організаторами навчальних груп є способом означеного супроводу, який полягатиме в поетапному застосуванні його методів, прийомів і засобів задля оптимальної організації й здійснення виховної роботи педагогів-організаторів навчальних груп зі здібними учнями. Метою застосування методики є створення організаційно-педагогічних умов для успішного самовизначення, самовиховання й самореалізації здібних учнів.

Організація і здійснення педагогами-організаторами (висококваліфікованими, небайдужими до своєї справи) навчальних груп інформаційно-комунікаційних технологій у процесі виховної роботи є системою педагогічної допомоги здібним учням, а обдаровані учні є майбутнім нашої країни.

Література

1. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчально-виховному процесі. URL: <https://naurok.com.ua/pedrada-praktikum-vikoristarmya-informaciyno-komunikacijnih-tehnologiy-u-navchalno-vihovnomu-procesi-100519.html>.

2. Використання інформаційно-комунікаційних технологій при організації гурткової роботи у позашкільних навчальних закладах URL: https://revolution.allbest.ru/pedagogics/00640256_0.html.

3. Красюк Ф.М. Методика педагогічного супроводу здібних учнів педагогами-організаторами навчальних груп у Технічному ліцеї НТУУ «КПІ» м. Києва / Ф. М. Красюк // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України а 2018 рік. - К.: Педагогічна наука, 2018. - С. 50.

4. Мойсеєнко А.А. Не загубити! Не втратити! Відродити. URL: http://www.irshansk-nvk.edu.kit.zt.ua/informaciya_pro_zaklad/vihovna_robota/storinkajpedagoga-organizatora.

**УПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ
ПЕДАГОГАМИ-ОРГАНІЗАТОРАМИ НАВЧАЛЬНИХ ГРУП
ЗДІБНИХ УЧНІВ У ТЕХНІЧНОМУ ЛІЦЕЇ
НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» М. КИЄВА**

Хлівнюк Оксана Сергіївна,
заступник директора з виховної роботи,
Технічний ліцей НТУУ «КПІ» м. Києва

Кожен учень є неповторною особистістю, котра має свій «арсенал» природжених задатків, а також здібностей, формування котрих відбувається на основі задатків. Ці здібності забезпечують як адаптацію дитини до умов діяльності, так і її продуктивне та творче (творчі здібності) виконання. Важливою діяльністю дитини шкільного віку є навчальна. Тому розкриття, розвиток і реалізація академічних здібностей дитини (здібностей до галузей знань) в освітньому процесі, виявлення задатків, з яких формуються ці академічні здібності є важливим завданням закладу загальної середньої освіти. Адміністрація і педагогічний колектив нашого ліцею розглядають це завдання як одне з пріоритетних, першочергових, докладають багато зусиль до його успішного виконання в освітньому процесі закладу [1].

Розвиток академічних здібностей учня залежить не лише від наявних у нього задатків, але й від наявності необхідних для цього соціальних, психологічних, педагогічних (освітніх) умов, мотивації самої дитини. Таким чином, постає необхідність забезпечення виховних умов розвитку здібностей учня, актуалізується значення виховної роботи педагогів-організаторів навчальних груп. Для реалізації цього завдання в Технічному ліцеї Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» м. Києва розроблено й впроваджено методику педагогічного супроводу педагогами-організаторами навчальних груп здібних учнів, котра забезпечує необхідні виховні умови розвитку академічних та інших здібностей ліцеїстів [2]. Означена методика передбачає шість послідовних етапів педагогічного супроводу здібних учнів, кожен з яких має свої завдання, організаційний і виховний зміст, засоби реалізації, а саме [2]. Упровадження методики забезпечує цілеспрямоване залучення до роботи з

ліцеїстами учителів-предметників і психологів ліцею (для діагностування та планування розвитку здібностей в освітньому процесі), батьків учнів.

Важливу роль в успішному плануванні й здійсненні процесу педагогічного супроводу здібних учнів відіграє рівень сформованості прогностичної компетентності педагога-організатора, завдяки якій він спроможний правильно визначити пріоритетні завдання й необхідний обсяг роботи як з навчальною групою в цілому, так і з окремим учнем, обрати ефективні засоби виховної взаємодії, передбачити й запобігти виникненню труднощів і конфліктних ситуацій [3]

Об'єктивні обставини (карантин, оголошений через поширення COVID-19) змусили педагогів-організаторів до розв'язання завдання організації педагогічного супроводу здібних учнів в умовах змішаного навчання. Педагогам-організаторам вдалося успішно вирішити питання проведення індивідуальних і групових виховних заходів з ліцеїстами у дистанційному режимі, дистанційної співпраці з учителями-предметниками й батьками учнів. Головним чинником цього є успішне застосування педагогами-організаторами навчальних груп інформаційно-комунікаційних технологій у процесі виховної роботи.

Література

1. Красюк Ф. М. Авторська школа Федора Михайловича Красюка (Технічний ліцей Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут») / Ф. М. Красюк // Авторська школа в Україні (науково-методичний посібник) / Автори-упорядники: І. Н. Євтушенко, Ю. І. Завалевський, С. В. Кириленко, О. І. Кіян, О. Я. Мариновська / за наук. ред. Ю. І. Завалевського. - К. - Чернівці: Букрек, 2017. - С. 322-329.

2. Красюк Ф. М. Методика педагогічного супроводу здібних учнів педагогами-організаторами навчальних груп у Технічному ліцеї НТУУ «КПІ» м. Києва / Ф. М. Красюк // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. - К.: Педагогічна думка, 2018. - С. 50.

3. Пузіков Д. О. Методика підготовки суб'єктів освітньої діяльності до застосування теоретичної моделі прогнозування розвитку загальної середньої освіти / Д. О. Пузіков. // Український педагогічний журнал. - 2018. - № 2. - С. 75-82.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

*Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції
За авторською редакцією*

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА МОДЕЛЮВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОФІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ
ТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ
ДЛЯ АКАДЕМІЧНО ЗДІБНИХ УЧНІВ

Підписано до друку 12.11.2020 р. Формат 60x84 1/16
Гарнітура Мапіоп. Друк офсетний. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 4,8. Наклад 300 прим

Видавництво «Педагогічна думка»
04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-а, корп. 2
Тел./факс: (044) 481-30-71

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
До Державного реєстру видавців, виготовників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3563 від 28.08.2009 р.